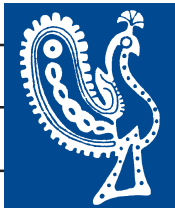

20 let **NOVI**

LETO XXI. ŠT. 36 (1000) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 15. SEPTEMBRA 2016

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Čestitke!

NOVI GLAS

Uvodnik

Jurij Paljk

Tisoča številka

V rokah držite tisočo številko Novega glasa. V več kot dvajsetih letih, kolikor izhaja Novi glas, se je nabralo že tisoč številke našega tednika, drage naročnice in naročniki, bralke in bralci. Tisti, ki smo zraven od prve številke, še sami ne moremo verjeti, da nam je uspelo vedno in redno izhajati. Prebrodili smo veliko težav, a bilo je tudi veliko lepih trenutkov, nekatere številke našega časopisa so bile boljše, druge bi lahko bile še boljše, a ponavljam: Novi glas, tudi uredništvo, smo ljudje. Ta naša povezanost prihaja najbolj do izraza ob naših malih jubilejih, kot je ta. Kot odgovorni urednik zelo rad na glas povem, da bi brez cenjenih in nezamenljivih sodelavcev Novega glasa ne bilo. Med sodelavkami in sodelavci moram izrecno omeniti starostno časnikarjev Marijana Drobeža in goriškega kulturnika ter razumnika Janeza Povšeta, ki sta od prve številke redno z nami, čeprav v isti sapi dodajam zahvalo prav vsaki sodelavki in vsakemu sodelavcu, kot se tudi s hvaležnostjo spominjam tistih, ki so že odšli k Pravičnemu iskat plačilo za svoje življenje, med njimi izrecno omenim vsaj oba urednika, dr. Draga Legišo in prof. Andreja Bratuža.

/ str. 2

Spominska slovesnost v Bazovici

Kraj kolektivnega čutenja

Ksenija Dobrila (foto dami@n)

Loredana Panariti (foto dami@n)

Vsak narod ima kraje, ki gradijo kolektiven spomin. Bazovica je za nas nedvomno eden teh krajev, gotovo za nas Slovence, po svoje pa tudi, za vse prebivalce Furlanije Julijske krajine, te obmejne dežele, prepojene s krvjo in prepolne brazgotin. V nedeljo, 11. septembra, je na bazovski gmajni popoldne potekala tradicionalna slovesnost, na kateri smo se spomnili žrtev,

ki so tam padle pred 86 leti. "Bazovica, 6. september 1930. V tem spominu je zapisana vsa genetska zasnova našega naroda: moč in nemoč, dostojanstvo, trdoživost, strpnost, odpor do krivic, neizmerna ljubezen do obstoja, do kulturnega snovanja, do slovenske besede".

/ str. 3
Lucija Tavčar

Čestitke Sveta slovenskih organizacij

Spošt. Marko Tavčar
podpredsednik
Zadruga Goriška Mohorjeva

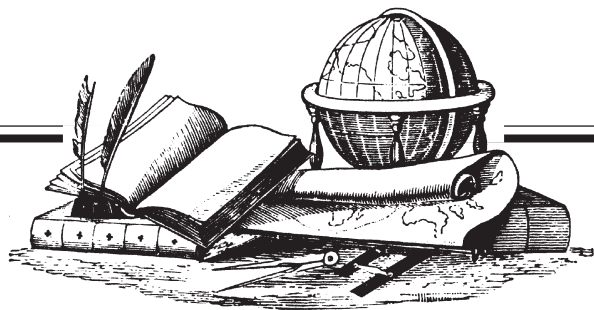
Spošt. Jurij Paljk
odgovorni urednik Novega glasa

Trst, 8. septembra 2016

Ob izidu številke 1000 tednika Novi glas Vama v imenu Sveta slovenskih organizacij in v osebni imenu izrekam iskrene čestitke. Zahvaljujem se Vama in vsem Vašim sodelavcem za požrtvovalno delo pri poročanju o bogatem in raznolikem življenju slovenske narodne skupnosti v FJK. Ob tem pomembnem trenutku želim še posebno izpostaviti vašo skrb in pozornost do slovenskega jezika in zavesti, kar odlikuje Novi glas in potrjuje njegovo nenadomestljivo vlogo v

zamejskem kontekstu, ki zvesto nadaljuje bogato dediščino predhodnikov Slovenskega Primorca, Katoliškega glasa in Novega lista. Prav tako želim tudi poudariti pomen vrednot krščanstva, demokracije in slovenstva, ki jih Novi glas dosledno poudarja in so skupne Svetu slovenskih organizacij ter Zadrugi Goriška Mohorjeva. Zavedam se, da bi bilo veliko boljše, ko bi izdaja št. 1000 Novega glasa prišla na dan v bistveno boljših razmerah. Vendar tudi ta dogodek je spodbuda, da si bo Svet slovenskih organizacij toliko bolj prizadeval v odnosu do Dežele FJK in do Slovenije za dokončno ureditev stanja Zadruga Goriška Mohorjeva in za zagotovitev nemotenega delovanja ter izdajanja Novega glasa. Lep pozdrav.

Predsednik SSO
Walter Bandelj

Na Opčinah večer o zaščiti teritorija

Nujna skrb za manjšino

Vprašanje zaščite ozemlja, na katerem živi slovenska narodna skupnost v Italiji, je vprašanje, ki mora zanimati vso manjšino. To je bila poanta ponedeljkove večera, 12. septembra, v

stanovske organizacije, da sicer ne nasprotuje besedi predstavljenega zakona, ampak pomanjkljivostim in načinu, kako so ga pripravljali. Izrazil je zadovoljstvo, da je hitra in učinkovita angažiranost same

določeno zaščiteno jamo, pejo, grižo ali drug zavarovan kraški pojav. V pristojnem posvetovalnem telesu izvedencev in upraviteljev bo po novem tudi nekaj zastopnikov slovenskih organizacij, ki skrbijo za

Foto damj@n

dvorani ZKB na Opčinah, ki so ga sklicali predstavniki Agrarne skupnosti, jusov in srenj v tržaški pokrajini ter Kmečka zveza, da bi širšo javnost seznanili z osnutkom deželnega zakona številka 150, ki je na dnevnem redu razprave v deželnem svetu na prvi seji po poletnem premoru. Deželni zakon, ki recepira tudi državne in evropske norme, bo urejal zaščito in valorizacijo geoloških zanimivosti in kraških pojavov ter jam na goratem področju nad Pordenonom, v Karniji in Julijcih ter seveda na Krasu. V kolikor pristojna IV. deželna komisija na avdicijo ni povabila zastopnikov slovenske narodne skupnosti, bi skorajda šel v razpravo zakonski osnutek, ki bi ponovno ošel pravice lastnikov teritorija in temeljne pravice manjšine, da je seznanjena z vsemi posegi na ozemlje, ki ga upošteva zaščitni zakon št. 38.

Problematico večera je uvedel deželni tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec. Za njim pa je predsednik Kmečke zveze Franc Fabec pojasnil stališča

Kmečke zveze, slovenskih deželnih svetnikov, agrarnih skupnosti, srenj in jusov kot tudi krovnih organizacij prispevala k rešitvi odprtih vprašanj. Oba prisotna deželna svetnika, Igor Gabrovec in Stefano Ukmar, sta ob tem poudarila, da je bil ta zaplet zanj zelo poučen, ker potrjuje, da mora slovenski izvoljeni predstavnik stalno, tudi v poletnih mesecih, ko se sicer nič ne dogaja, pozorno spremljati deželno zakonodajno snovanje, sicer se zgodi, da kar mimogrede pozabijo na slovensko prisotnost in po zakonu določene pravice slovenske narodne skupnosti. Pojasnila sta, da je hitro ukrepanje prepričalo tako pristojno odborico kot deželne funkcionarje, da je potrebno zakonski osnutek spremeniti in izboljšati. Tako so iz njega črtali predvideno možnost razlašanja tistih področij, ki bi bila zanimiva, in se bo zato sklepalo dogovore z lastniki o služnostih, prav tako bodo v vseh uradnih aktih in katastrskih zapisih dosledno uporabljali in navajali tudi slovensko ime za

teritorij. Ob tem so izboljšali še nekaj dodatnih točk besedila. Na večeru je Vladimir Vremec v imenu Agrarne skupnosti poudaril, da so premik za dosego popravkov dosegli predvsem zaradi enotnega in odločnega nastopa vseh prisotnih predstavnikov manjšine in da je bila pri tem dragocena prisotnost predstavnikov obeh krovnih organizacij, Bandlja in Marsiča, ker je deželna uprava dojela, da gre dejansko za problematiko, ki močno zanima celotno narodno skupnost. K okrogli mizi na Opčinah so povabili še direktorja Parka Škocjanske jame Stojana Ščuko, ki je prisotne seznanil z zakonodajo in pravilniki, ki v Sloveniji urejujejo zaščito kraških pojavov, jam in drugih naravnih zanimivosti, vsekakor ob upoštevanju domačega prebivalstva. Tudi krajša razprava je potrdila osnovno potrebo, da celotna narodna skupnost - in ne le lastniki - pozorno spremlja in ščiti svoj narodni prostor, ki je ena temeljnih postavk za razvoj in preživetje.

MT

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij Anna Wedam predsednica SSO za Videmsko

Z mislijo na pokojnega msgr. Dionisia Mateuciga se je začelo zasedanje izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij, ki je bilo prejšnjo sredo, 7.9., v Čedadu. Predsednik Walter Bandelj se je spomnil na neprecenljivo delo msgr. Mateuciga z verskega in narodnostnega vidika ter izrazil upanje, da bo njegova dediščina upoštevana pri odločitvah, ki zadevajo prihodnost žabniške župnije in Marijinega svetišča na Sv. Višarjah.

Izvršni odbor je v nadaljevanju zasedanja soglasno potrdil spremembo v sklopu videmskega pokrajinskega vodstva SSO, kjer je pokrajinsko predsedniško mesto sprejela Anna Wedam (**na sliki**). Dosedanji pokrajinski predsednik Riccardo Ruttar je namreč zaprosil za zamenjavo

iz osebnih razlogov. Z izvolitvijo rojakinje iz Kanalske doline je tako SSO izrazil pozornost do slovenske narodne skupnosti, ki tam živi, in na tak način podprl njihova prizadevanja, da se dokončno uredi nerešeno vprašanje poučevanja slovenskega jezika. V nadaljevanju so odbor-

niki Sveta slovenskih organizacij obravnavali še teme, ki zadevajo trojezično šolstvo v Kanalski dolini, pismo predsednika Zavoda za slovensko izobraževanje Igorja Tulla, ki opozarja na problem financiranja šolskega avtobusa za

chiani. Sestanka so se poleg predsednika SSO udeležila še predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila in predsednik SKGZ Rudi Pavšič. Izvršni odbor SSO je podprl skupna prizadevanja za potrditev slovenskega predstavnika v italijanskem parlamentu. Ta prisotnost je z novim volilnim zakonom in z reformo senata močno ogrožena, kar je nesporeljivo tako za slovensko narodno skupnost kot tudi v luči dobrih sosedskih odnosov in čezmejnega sodelovanja z Republiko Slovenijo. Izvršni odbor je tudi potrdil stališče predsednika Bandlja, da mora Italija udejanjiti člen 26 iz zaščitnega zakona 38/2001 in da bi bila pri tem najbolj primerna rešitev zagotovljena predstavniki. Slovenski predstavnik v italijanskem parlamentu pa nikakor ne sme postati argument političnega oziroma strankarskega barantanja, ker na tak način je najbolj oškodovana ravno slovenska narodna skupnost.

Izvršni odbor SSO se je tudi seznanil s pripravami na 40. obletnico ustanovitve krovne organizacije, ki bo potekala 16. decembra 2016.

dvojezično šolo v Špetru ter prihodnjo namembnost prostorov Gorske skupnosti v Špetru, del katerih je bil urejen s sredstvi iz zakona 38/2001.

Predsednik Walter Bandelj je prisotnim odbornikom poročal o srečanju z deželno predsednico Deboro Serrac-

zabiti, kajti če imamo v mislih storjeno gorje, potem ostaja v nas zavest, ko-

likšno bolečino zaradi tega gorja nosi celotno človeštvo in ne samo posamezniki!

V krematoriju v Auschwitzu je septembra 1943 zgorela nizozemska Judinja Etty Hillesum. Po vojni so odkrili njen dnevnik. V njem je leto dni pred smrtjo - 28. marca 1942 - zapisala: "Nikar ne bruhaj svoje mržnje in sovraštva, z maščevanjem, na nemišle mater, ki morajo zdaj (1942), v tem trenutku, zaradi svojih sinov, ki so padli ali pa so bili umorjeni, prenašati bolečino, ki je enaka tvoji! Teji bolečini pusti prostor, ki ti je na voljo v tvojem srcu, kjer naj ima tudi prostor! Edino tamo se bo bolečina v svetu zmanjšala, če bomo vsi odkri-

to, vdano in odgovorno to bolečino prenašali, saj nam je ta bolečina zdaj dodeljena. Če pa pri sebi bolečini ne daš primernega zavetja, temveč puščaš več prostora sovraštvu in načrtovanemu maščevanju - kar rodi še večjo bolečino za druge -, ne bo na tem svetu nikoli konec bolečine, ampak bo ta vedno bolj rastla. Kadar pa boš bolečini podelil mesto in prostor, ki ji po njenem plemenitem izvoru pripadeta, takrat boš lahko rekel: življenje je tako lepo in bogato, da lahko verujemo v Boga!" Plemenite besede nizozemske Judinje Etty Hillesum bi lahko bile za zgled tudi nam, ko vedno znova odpiramo nezacejene rane iz naše narodne polpretekle zgodovine, namesto da bi jih skušali celiti in skupaj iskali pot sprave in sožitja.

Ambrož Kodolja

S 1. strani Tisoča številka

Letos zaradi znanih težav z denarjem še vedno čakamo na izredni prispevek Dežele FJK, nismo izplačali niti enega samega sodelavca, med njimi niti tistih ne, ki živijo od pisanja in imajo številno družino na ramednih, da o mladih brez zaposlitve niti ne govorim. Upajmo, da se bo to čim prej uredilo! Velika večina naših sodelav-

cev pa dela, piše zastoj in zato še enkrat vsem: pristrčna hvala in Bog poplačaj! Vam, drage naročnice in naročniki, pa preprosto in kleno: "Ostanite nam zveste in zvesti tudi v teh časih, ko se vse bolj zdi, da je prav za take časnike, ki je naš, vse manj posluha!" Sami smo prepričani, da ima v naši družbi Novi glas še vedno mesto, ki mu ga dajete vi,

naročnice in naročniki, vsi vi, ki trdno verjamete v demokracijo, zavezo slovenstvu in krščanstvu, vrednotam, ki so temelj našega dela in življenja. Predvsem pa je Novi glas v našem prostoru neka garancija, da je medijska pluralnost še živa in je ni samo na papirju. Pristrčna hvala vsem za podporo in pomoč! In ob koncu še iskrena želja, da bi se tudi v prihodnje redno srečevali na straneh našega Novega glasa in doživeli še veliko podobnih jubilejnih števil!

Prejeli smo Judje in Nemci

Na račun zapisa o Judih, ki sem ga objavil 28. junija letos v Novem glasu, je prišlo kar nekaj odzivov. Starejša gospa piše: "Kako naj Judje oprostijo Nemcem za vse gorje, ki so jim ga storili? Gorje je gorje in to ostane v spominu, ne glede na to, kaj si kdo misli". Gospod Janez je pa takole zapisal: "Judje bodo že oprostili Nemcem, kako pa naj na vse to pozabijo?"

Med pozabiti in oprostiti je kar nekaj razlik. Ljudje, še zlasti kristjani, smo dolžni, da po vesti odpuščamo vsem, ki so nam delali ali pa mogoče še delajo krivice. Na vse gorje druge svetovne vojne, pa tudi drugih vojn, ne bi smeli po-

Povejmo na glas 1000 tudi teh zapisov

Ne morem si kaj, da se ne bi ob 1000. številki našega tednika prepustil slavnostnemu razpoloženju, saj je jubilejna tisočica pač praznik, mimo katerega ni mogoče kar na hitro. Tisoč številik namreč pomeni tisoč tednov, kar skupaj s prazničnimi počitki obsega dvajset in pol letno časovno obdobje. Toliko let šteje Novi glas in prav je, da praznuje, praznuje pa takole v drugem planu tudi spodaj podpisani, ki je izostal le dvakrat, prispeval 999 komentarjev in še nekaj dodatnih člankov ter poezij, skupaj več kot 1000. Kot lahko še kako praznuje urednik Jurij Paljk, lahko praznujejo vsi ostali ustvarjalci tednika, vsi sodelavci, zvesti naročniki in drugi bralci ter ne nazadnje vsa naša skupnost. Vsa naša skupnost zato, ker je Novi glas s svojo usmeritvijo našel v naši javnosti povsem svoj prostor, ki ga sestavlja z drugimi časopisi, tedniki, revijami, radiem in televizijo. Vse to na način, da ni prihajal in ne prihaja z njimi v takšna ali drugačna konfliktna sooočenja, pač pa umirjeno in prepričano daje svoj delež celotnemu našemu prostoru in tudi drugam. In kot so vsi naši mediji nepogrešljivi, tako je nepogrešljiv, to lahko trdimo, tudi Novi glas. Njegov glas je vsekakor pomenljiv in ga pričakujemo, saj premore izrazit in prepoznaven profil, in to z velikim poudarkom na kulturi oziroma na beleženju bogatega tovrstnega delovanja celotne naše manjšine. Predvsem pa si prizadeva za prodorne osvetlitve verskih vrednot v današnjem gotovo nelahkem času, ko postajajo

etična izročila vse bolj dragocena in njihovo upoštevanje vse bolj nujno. Istočasno ni mogoče obiti še ene zavzetosti našega tednika, ki je vsekakor v izpostavljanju pomena narodnosti, slovenstva ter njegovega kar najlepšega sožitja z večinskimi in drugimi narodi. In v izpostavljanju vse bolj trdnega sodelovanja z matičnim narodom ter vse lepšega notranjega sodelovanja vseh delov naše narodne skupnosti, kar je za naš tednik posebno pomembno prizadevanje. Za podpisanega pa je in je bilo pisanje za Novi glas velika priložnost neke vrste prijetnega in ustvarjalnega sobivanja z uredništvom in bralci. Priložnost nenehnega obrata v prihodnost, saj je treba po objavljenem članku že misliti na prihodnjega in obrat v prihodnost je izjemno koristen. Priložnost je tudi v možnosti odkritega izražanja mnenj in stališč, ki naj bi bila, vsaj tako je upati, dostopna in zanimiva za kar največ bralk in bralcev. Prvi odgovorni urednik dr. Drago Legiša je v tem smislu zapise naklonjeno naslovil z besedami Povejmo na glas, tedaj je bil glavni urednik tudi Andrej Bratuž, z zdajšnjim urednikom Jurijem Paljkom pa se je vzpostavil zares in nad vse ploden stik, saj sprotno izmenjujeva poglede na tako rekoč vsa vprašanja današnjega časa. Zato je edino umestno, da se zahvalim njemu, da ne pozabim na srečanja z ostalimi ustvarjalci tednika, na Danijela, Ivo, Majdo in Katjo, in da se zahvalim bralcem, ki mi od časa do časa glasno izrazijo svojo podporo.

Janez Povše

S 1. strani Kraj kolektivnega ...

Tako je povedala govornica Ksenija Dobrila, predsednica paritetnega odbora in šolnica, ki je svoje razmišljanje stkala okoli vprašanja, kaj pravzaprav predstavlja slovesnost "ob spomeniku štirim" za našo narodno skupnost. "Bazovica se je zapisala v naše kolektivno čutenje" in nas, "kot

fašizma, ne more ostati ravnodušen ob pogledu na reko pribežnikov, potrebnih pomoči. Bazovica simbolizira naš zgodovinski spomin, zato se septembra srečujemo ob tem preprostem spomeniku tudi zato, da bi se spomnili družinskih članov, prednikov, ki so umirali v koncentracijskih taboriščih. "Tu (...) smo tudi zato, da vztrajamo pri zahtevi, da se v Italiji opravi jasnejše soočenje z zločini fašiz-

Ne nazadnje se je kot šolnica dotaknila tudi šole. Veča se želja po učenju slovenščine, kar je nedvomno lepo, in prav je, da slovenske šole sprejemajo tudi otroke iz italijanskih družin. A vendar, opozarja, pri tem moramo biti jasni in obrazložiti, da ne gre pri obiskovanju slovenske šole le za učenje jezika sosed, ampak tudi za pridobivanje občutka pripadnosti še eni narodni skupnosti. V tej izjemno težki nalogi bosta morali več storiti tako manjšina sama kot država Slovenija. "Postati moramo skupnost, ki ji je lepo in vredno pripadati, tudi in še zlasti prav v osrčju Trsta in Gorice. Manjšina, če želi preživeti, mora, kot je že Trstenjak zapisal, postati kulturna elita in se z večino soočati na kakovostni in ne na količinski ravni", je končala svoj nagovor Ksenija Dobrila, ki je nato prisotne še opozorila na bližajoče se leto 2020, ko bo stoletnica požiga Narodnega doma "terjala obračun", in navzoče povabila k dinamičnemu delu za boljši jutri.

Pomen Bazovice za celotno deželo Furlanijo Julijsko krajino je lepo umestila deželna odbornica Loredana Panariti, ki je ugotavljala "dežela, naša dežela, v kateri je naraščanje prepovedi in zatiranja privedlo do zanižanja jezika, kulture, priimka, izobrazbe in informacij". Ob tem je dodala, da se je večkrat spraševala, kako se lahko počuti tisti, kateremu so mu bili odvzeti intima lastnega jezika, ime in priimek in je postal drugorazredni državljan kraja, v katerem je živel od rojstva. Vse to nasilje se je začelo z besedami prepovedi, diskriminantnimi, sovražnimi besedami, zato moramo paziti, da jih danes ne uporabljamo več

Foto damj@

skrita sila veže k druženju in obnavljanju narodnega ponosa", je nadaljevala. Tu je, da nas spomni na prehojeno pot, ozavešča našo narodno in jezikovno pripadnost, ne nazadnje pa opozarja na prvobitni vrednoti, kot sta enakost in dostojanstvo. Opazke tistih, ki so mnenja, da je tako proslavljanje štirih mladih žrtev fašizma neaktualno, je označila za neumestne v času, ko se po svetu dogaja toliko vojnih grozot, prav tako, pa naš človek, ki pozna grozote

ma", je povedala, saj Bazovica pomeni soočanje z zgodovino tudi v tem smislu. A pozornost na preteklost nikakor ne pomeni nostalgije, ampak nam omogoča "čuječo pozornost" do nepravice. Krivice pa se še danes prevečkrat dogajajo, na primer pri javni rabi slovenščine, ki od človeka terja preveč prizadevanj, ob katerih naš človek izgoreva. Za to borbo pa so pravzaprav pristojni politiki, ki morajo po mnenju Dobrile iskati trajne sistemske rešitve.

in da te besede nadomestijo pojmi, ki govorijo o miru, prijateljstvu in solidarnosti. Danes sicer živimo v Evropi, a se moramo zavedati, da se ta srečuje z resnimi težavami, ob vsem tem pa rastejo zidovi in ograje, ki, tako Loredana Panariti, nas bolj izolirajo, kot branijo. Populizmi in nacionalizmi ne smejo biti odgovor, treba se je vrniti k vrednotam, iz katerih izhaja Evropska unija, anti-fašizem pa je prvi izmed teh. Anti-fašizem je imunski sistem, ki nam omogoča, da ohranjamo demokracijo. Nazadnje se je zaustavila pri pojmu upora, ki je takrat bil "kolektivna izbira, pluralna in politična, v najplemenitejšem smislu besede". Ob koncu je poslušalce povabila, naj se večkrat spomnijo besed predsednika Mattarelle: "Vedno je čas upora. Mi pa smo odgovorni za to, da razširimo pot slove v Evropi". Predsedniku odbora za proslavo bazo- viškimi junakom Milanu Pahorju so zaupali uvod v spominsko slovesnost, ki se, kot je povedal, uvršča med pomembne obletnice: 75-letnica ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda; 60-letnica italijanske republike in 25-letnica osamosvojitve Slovenije. Med številnimi predstavniki javnih ustanov in gosti naj omenimo ministra

Foto damj@

vlade RS Gorazda Žmavca, ki je imel tudi krajši nagovor, ter generalno konzulko v Trstu, gospo Ingrid Sergaš.

Režijo proslave je podpisala Olga Lupinc, ki je programsko rdečo nit med govori in polaganjem vencev povezala z recitalom pesmi upora, ki sta ga podala Nikla Petruška Panizon in Danijel Malalan ter glasbeno kuliso, za katero so poskrbeli Dekliška vokalna skupina Primorsko - Mačkolje in Ženska vokalna skupina Barkovlje, z dirigentko Aleksandro Pertot, ter Godbeno društvo Viktor Parma iz Trebč s kapelnikom Danijelom Grizoničem. Povezovali sta Elena Husu in Tatjana Malalan. Ob spomeniku so stali praporščaki, za stražo pri spomeniku so skrbeli taborniki RMV ter skavti SZSO. Pokroviteljstvo so svečanosti namenili: SKGZ in SSO, Podporni sklad in Zadrudna kraška banka. Proslava v Bazovici je po jutranjem pohodu sklenila sklop slovesnosti v spomin na bazo- viške junake, ki so se v minulem tednu zvrstili v Trstu, Kranju, Ljubljani. V Bazovici je bila v torek, 6. septembra, tudi maša zadušnica, ki jo je daroval domači župnik Žarko Škerlj. V soboto zvečer je bil na bazovski gmajni na sporedu večer ob ognju, ki so ga z naslovom Štirim priredili taborniki Rodu modrega vala.

pa so v miru... V času njihovega obiskovanja se bodo zasvetili in kakor iskre po strnišču švigali. Sodili bodo narode in gospodovali ljudstvom in kraljeval jim bo Gospod na veke' (Mdr 3,2-3.7-8). Vsaka preizkušnja očisti in plemeniti človekovega duha, kakor peč očisti in plemeniti dragocene kovine: zgorijo in odpadejo primesi in žindre, vse plemenito in čisto pa vedno ostane.

In nam seveda kličejo v spomin tudi nekega vladarja in nekega poveljnika, ki sta sredi vojne vihr brez odlašanja naredila seznam in podpisala, koga sta poslala v smrt in zakaj: 'Kdor namreč dela dobro, prihaja k luči, da se njegova dela razodenejo, ker so storjena v Bogu' (Jn 3,20). Dvignimo, bratje in sestre, za sklep tudi mi oko v nebo, kakor piše Župančič v pesmi Večer v pristanu: 'A dvigni oko: tam, po vsevirja dvori mirno razstavljeni nebeški kori!' Med nebeškimi kori svetlih zvezd bomo zagledali tudi imena padlih, ki so vpisana v Javorci. Amen". Navzoče v Javorci je pozdravil tudi tolminski župan Uroš Brežan. V kulturnem programu po sveti maši pa so nastopili mešani pevski zbor župnij Kobarid in Tolmin, dekliški pevski zbor Pueiri Cantores Tolmin, Goriški oktet Vrtnica, mladinski pevski zbor OŠ Franceta Bevka Tolmin in Folklorno društvo Ivan Laharnar Planota.

Obeležitvi okrog obletnice cerkve, ki že vse od izgradnje oznanja mir, je letos posvečena vrsta aktivnosti, med katerimi je tudi slovesnost. Cerkev je izjemno kulturni spomenik, zgrajen v času prve svetovne vojne v neposredni bližini soške fronte. Od leta 1999 je razglašena za kulturni spomenik državnega pomena, leta 2007 pa je dobila tudi znak Evropske kulturne dediščine medvladne iniciative. Občina Tolmin je spomladu poskrbela za njeno obnovo.

V spomin na padle vojake Slovesno ob 100. obletnici izgradnje cerkve v Javorci

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je v nagovoru na slovesnosti ob 100. obletnici izgradnje spominske cerkvice Svetega Duha v Javorci v soboto, 10. septembra, izpostavil predvsem njen pomen. Zgrajena je bila v spomin na padle vojake med 1. svetovno vojno, posvečena je miru. Preko tega niso šle niti štiri države, ki jim je pripadalo to območje, je po poročanju STA spomnil Pahor. Sveto mašo pa je daroval koprski škof dr. Jurij Bizjak.

"V času, ko so na regovih Soče kot za stavo nesmiselno padali vojaki različnih narodnosti, so tisti, ki so še govtali mešanico smodnika in upanja na preživetje, na cerkev vklesali napis PAX - mir. Skoraj 20 let kasneje so dodali še pravno sporočilo v latinščini "onkrāj pepela sovragov jezā premine", je poudaril predsednik Pahor.

Po njegovih besedah žrtve katerekoli vojne niso neizbežne, pač pa nesmiselne, kot je nesmiselna sama vojna. "Dejstvo, da smo bili in smo še priče vojn, še ne pomeni, da so neizogibne. Pomeni samo, da moramo znova in znova o tem razsojati in odločati. Zato vedimo. Ko se vojna začne, se ne začne zato, ker je to neizogibno. Vojna se začne zato, ker se je nekdo, ki bi jo lahko preprečil, odločil drugače. V tem smislu čas miru ni samo čas, ko ni vojne, temveč tudi čas, ko se zavestno trudimo odpravljati razloge ali izgovore zanjo", je dejal. Slavnostni govornik je še poudaril, da Posočje vse bolj postaja dolina miru, zato jo je potrebno varovati: "Ne iščeta jo samo Marko in Lotte iz znanega sloven-

skega filma Dolina miru, išče jo celotno človeštvo. Ta dolina, nad katero se pne hribovje in na njem cerkev Svetega Duha, vse bolj postaja v metaforičnem smislu kraj, kjer je dokončno vojna postala nesmiselna in izogibna in kjer se živi v miru in za mir, med ljudi in narodi različnih istovetnosti. To je čudovita dolina. Varujmo in negujmo jo!" Na slovesnosti so bili prisotni številni cerkveni dostojanstveniki in veleposlaniki, evropski in poslanci DZ, sveto mašo je daroval koprski škof Jurij Bizjak, ki je imel tudi homilijo: "Spoštovani gospod predsednik, dragi bratje in sestre! Zbrani smo tu med temi vršaci, na tem grebenu kakor na kakšnem pomolu ali kakor na premcu ladje, na premcu ladje zgodovine, katere krmilo je v tem času zaupano nam. Vsi smo namreč poklicani, ne samo predsednik ali vlade, temveč vsi smo poklicani, da našo ladjo srečno popeljemo iz čeri, med katerimi se je znašla.

Bratje in sestre! Zbrani smo v svetišču na Javorci ob stoletnici njegove postavitve. Postavili so ga vojaki avstro-ogrske vojske v spomin tovarišem, ki so padli na okoliških bojiščih in so pokopani na Ločah pri Tolminu. Spominsko obeležje je bilo postavljeno brez slehernega odlašanja kar sredi vojne vihr: v času od 1. marca do 1. novembra 2016. Nad vhodom v cerkev se dviga zvonik s sončno uro in grbom monarhije ter napisom PAX, kar pomeni MIR. Zunanjščino krasijo tudi grbi dvajseterice dežel, ki so sestavljale Avstro-Ogrsko monarhijo, v notranjosti pa je na hrastovih ploščah, ki ponazarjajo liste spo-

minske knjige, po sistemu vojaške hierarhije vžganih 2564 imen padlih vojakov, ovekovečenih z njihovim imenom in priimkom.

Tukajšnja množica imen, bratje in sestre, nam kliče v spomin najprej besede današnjega evangelija: Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre, ostane samo; če pa umre, obrodi obilo sadu (Jn 12,24). In nam kliče v spomin besede mrtvega vojaka v tujini, ki mu jih na usta polaga naš pesnik Gradnik: 'Zemlja tuja, zemlja tudi moja: zdaj ko konec srda je in boja, zemlja, mati slad-

ka ti, če dosti storil hudega sem ti, oprosti. Naj moj grob bo zapuščen, brez cveta, in ko druge kitijo dekleta, naj brez znamenja bo in spomina, naj oran bo in ko ozimina čezenj zrasla bo in čas bo žetve, v zlati blagoslov spremeni kletve! Vsaka žrtev spreminja kletve v blagoslov, to vsi čutimo, tudi vsaka žrtev, vpisana v Javorci! Ista tu navzoča množica imen nam po-

tem kliče v spomin tudi besede današnjega drugega berila iz Knjige razodetja: 'Jaz, Janez, sem videl veliko množico, ki je nihče ni mogel prešteti, iz vseh narodov in rodov in ljudstev in jezikov: stali so pred prestolom in pred Jagnjetom, oblečeni v bela oblačila in s palmami v rokah' (Raz 7,9). Tudi tukaj ovekovečeni padli vojaki niso šli v nič, temveč so v belih oblačilih in s palmami v rokah pridruženi veliki množici, ki jo je videl apostol Janez. Tudi oni so namreč prišli tja iz velike bridkosti ter so oprali svoja oblačila v krvi krotkega

Jagnjeta, ki jih vodi k virom živih voda, in tudi njim je Bog obrisal vse solze z njih oči. In isti dolgi sezname imen nam kličejo v spomin tudi besede današnjega prvega berila iz Knjige modrosti: 'Duše pravičnih so v Božji roki in trpljenje jih ne zadene. Očem malovernih se zdijo mrtvi, njih odhod velja za ugonobitev in njih ločitev od nas za uničenje, oni

Vsem je bil le opora in tolažnik, vedno je samo reševal ljudi

Izidor Zavadlav - Ob 70. obletnici umora

Sredi septembra 1946 so pri Gorenjem Polju umorili tamkajšnjega župnika Izidorja Zavadlava, znanega protifašista in protikomunista.

Krščansko-socialno gibanje je bilo na Goriškem v obdobju med dvema vojnama daleč najbolj masovno organiziran politični subjekt. Do ukinitve parlamentarnega življenja ga je v rimskem parlamentu zastopal najprej duhovnik Virgil Šček, nato pa dr. Engelbert Besednjak. Potem ko je fašistična diktatura ukinila delovanje vseh političnih strank in društev, je gibanje začelo delovati tajno in kot tako ostalo aktivno vse do druge svetovne vojne. Na teritorialni ravni je lahko računalo na izredno razvejeno mrežo, ki se je posredno opirala na župnije. Tudi zaradi določb konkordata med rimskokatoliško Cerkvijo in italijansko državo je bila Cerkvi zagotovljena določena avtonomija pri pastoralnem delu, kar je v mračnem obdobju fašizma omogočalo rabo slovenske besede in slovenske pesmi v primorskih cerkvah. Vodstvo gibanja je po Besednjakovem odhodu v Jugoslavijo prevzel dr. Janko Kralj. Pod njegovim vodstvom je ostalo aktivno ne samo na teritorialni ravni, ampak je naprej vzdrževalo stike z osrednjo italijansko politiko, predvsem preko Vatikana. Na ta način je posegalo pri italijanskih oblasteh v prid slovenskim interesom.

Od nemške zasedbe Primorske dalje je skušala primorska duhovščina ohraniti politično nevtralnost stališče in se izogibati ali vsaj zakasnititi revolucionarno vrenje na Primorskem, v upanju, da bi se ta rob slovenske zemlje izognil usodi osrednje Slovenije. Velika večina primorskih duhovnikov se je med drugo svetovno vojno na Primorskem postavila na stran rešitve narodnega vprašanja oz. narodnih idealov. Zato tudi v glavnem niso nasprotovali partizanskemu osvobodilnemu gibanju, pač pa komunistični revoluciji. Manjši del duhovnikov je sicer zavzel odkrito nasprotno stališče do osvobodilnega gibanja pod vodstvom OF oziroma komunistov, vendar mu na Goriškem ni uspelo organizirati širšega gibanja.

Katoliška Cerkve na Primorskem je konec vojne dočakala z relativno majhnimi žrtvami med duhovniki, zlasti v primerjavi s t. i. Ljubljansko pokrajino. Proti duhovnikom, ki so nasprotovali partizanskemu gibanju, predvsem je šlo za nasprotovanje komunistični revoluciji, se je postopalo po naslednji direktivi partizanskega gibanja pod vodstvom komunistov: "Proti odprto nasprotnim duhovnikom moramo postopati dosledno in znati braniti našo narodno oblast".

Primorska duhovščina je po končani vojni delila usodo svojih sobratov v preostali Sloveniji. Na njen protifašizem in služenje v narodovo korist so novi oblastniki hitro pozabili in kmalu, predvsem pa po priključitvi Primorske k Jugoslaviji septembra 1947, je Cerkev na Primorskem postala cilj preganjanja in odvzemanja nekdanjega pomembnega družbene vloge.

Še v času Zavezniške vojaške uprave v coni A (1945-1947) pa je zlasti na ozemlju Goriške nadškofije zelo odmeval krut umor duhovnika Izidorja Zavadlava, takrat župnika na Gorenjem polju v Soški dolini. Izidor Zavadlav se je rodil 27. septembra 1909 v kmečki družini v Vrtojbi. Med prvo vojno se je

družina zaradi soške fronte umaknila v begunstvo v Šentjernej na Dolenjskem. Po vrnitvi je Izidor najprej dokončal osnovno šolo v slovenskem jeziku v Vrtojbi, nato je obiskoval malo semenišče v Gorici. Med počitnicami se je rad vračal v domači kraj in pomagal na kmetiji. Po maturi je nadaljeval šolanje v goriškem bogoslovju, mašniško posvečenje je prejel 6. aprila 1935 v oglejski baziliki. Posvetil ga je

tedanji goriški nadškof Carlo Margotti. Že naslednjega dne je pel novo mašo v vrtojbenski cerkvi Srca Jezusovega, ki je bila zgrajena le deset let prej. Pomenljiv je zapis, ki ga je novomašnik Izidor dal zapisati na novomašno podobico: "Množica se mi smili".

Že kmalu po novi maši je prejel imenovanje za župnijskega upravitelja vikariata Gorenje Polje in soupravitelja vikariata Plave. Čez dobro leto je bilo Gorenje Polje povzdignjeno v samostojno župnijo. Mladi župnik si je zelo prizadeval, da bi v njej poživil versko življenje. Svoje moči je posvečal zlasti mladim, veljal je za odličnega kateheta. Hkrati je pomladil cerkveni zbor, pevce je učil cerkvene in narodne pesmi. Ustanovil je tudi Marijino družbo za dekleta. Ministranti

so našli v župnišču svoj drugi dom. Vpeljal je pobožnost prvih petkov in prvih sobot, rad je obiskoval bolnike po domovih. Prirajal je razne verske slovesnosti, duhovne obnove in romanja. Župnija Gorenje Polje se je lepo razvijala pod vodstvom župnika Izidorja Zavadlava. V bližnji cementarni Anhovo (Salona d'Isonzo) je delalo tudi veliko priseljencev iz notranjosti Italije. Župnik Zavadlav je želel biti v svoji narodno mešani župniji dober dušni pastir za vse, tako za slovenske kakor tudi za priseljene italijanske vernike. Čeprav je slednjih prihajalo le malo v cerkev, je pri maši bral berilo in evangelij tudi v italijanščini. Verouk je učil posebej za slovenske in posebej za italijanske otroke. Kljub temu so mu Italijani očitali, da premalo stori za italijansko govoreče vernike, tožili so ga celo na goriški nadškofiji. Tedanje fašistične oblasti so seveda želele čim prej poitalijančiti slovenski narod, domači primorski duhovniki pa so jim pri tem nudili velik in neustrašen odpor. Tudi Izidor Zavadlav je zaradi teh fašističnih pritiskov zelo trpel. Ker je skrbel za slovenski verski tisk, ki je prihajal iz Ljubljane, so ga fašistične oblasti pri tem ovirale in ga denarno kaznovale, grozili pa so mu celo s smrtjo. Župnika Zavadlava je zelo bolela tudi moralna pokvarjenost in pohujšanje, ki se je širilo iz bližnje tovarne. Na njegova svarila pred versko brezbriznostjo so mnogi odgovarjali, da lahko živijo tudi brez vere. Do kapitulacije Italije

septembra 1943 so imeli v cementarni in tudi v bližnjih krajih glavno besedo fašisti, potem pa so to vlogo prevzeli komunisti. Marsikdo je zgolj zamenjal stranko in si namesto črne srajce nadel rdečo zvezdo. Prav ti renegati so povzročali župniku največje težave, kajti stalno so ga nadzirali, napadali in obrekovali. Zanimivo pri vsem tem je, da je bil prav župnik Zavadlav že leta 1942 velik

štajerski rojak, poročnik Zupan, pa se je prav tedaj mudil na obisku, kajti sicer je služboval pri domobranskem bataljonu v Ajdovščini.

Poleg tega sta v napadu umrla tudi mladoletna brat in sestra iz družine Gabrijelčič, sicer otroka lastnika gostilne. Nemci so se odločili za maščevanje, njihov poveljnik Fiedler iz postojanke v Kanalu je zato 13. februarja ukazal ustreliti devet

talcev; štirje so bili iz Deskel, dva iz Gorenjega Polja ter po eden iz Ložic, z Vogrskega in iz Gorice. Ta dva sta bila delavca v anhovski cementarni. Čez deset dni so Nemci umorili še tri članice družine Jug.

Ta tragični dogodek je župnika Zavadlava zelo prizadel. Še bolj pa ga je prizadelo dejstvo, da so nekateri trdili, da je prav on kriv za te poboje. V oznanilno knjigo je med drugim zapisal: "Ali me res tako sovražite, ko sem vsem skušal samo pomagati? Jaz sem sicer pripravljen dati življenje, toda za narod, za Boga in za vero, ne pa za tako nepremišljeno ali zlobno govorjenje".

Po nasvetu nadškofa Margottija se je za nekaj časa iz župnije umaknil v Gorico. Domov se je vrnil po koncu druge svetovne vojne, sredi avgusta 1945. Domačini so ga z veseljem sprejeli.

Nasprotniki pa so spet začeli z obrekovanjem in z gonjo proti njemu. Župnika Zavadlava so še posebej boleli krivični zapisi v časopisu Primorski dnevnik, ki je 23. avgusta 1945 med drugim objavil: "Duhovnik - fašist se je vrnil"! Pojavile so se tudi trditve, da je izdajalec, da si je omadeževal roke s krvjo borcev za svobodo, da jih je izdajal Nemcem, širil protinarodno propagando, da je bil strah in trepet za ljudi. Kljub temu je bilo veliko domačinov iz Gorenjega Polja zaradi teh zapisov zelo prizadetih. V protestnem pismu, ki so ga poslali Primorskemu dnevniku, so dokazovali, da so vsi očitki proti župniku Zavadlavu zlagani in neresnični. Poudarili so, da nikoli ni bil fašist, ampak je moral veliko pretrpeti, ko je branil slovenske pravice pod fašizmom. Nikoli ni omadeževal svojih rok s krvjo, nikogar ni ovajal, nikoli ni bil strah in trepet ljudstva. Nasprotno, vsem je bil le opora in tolažnik, vedno je samo reševal ljudi.

Avgusta 1945 je začel v Gorici izhajati Slovenski Primorec, glasilo demokratičnih Slovencev ter predhodnik Katoliškega glasa in današnjega Novega glasa. Med podporniki in razširjevalci tega tednika najdemo tudi župnika Zavadlava. Že decembra 1945 je omenjeni časopis objavil pomenljiv članek o tedanjem vzdušju in številnih napadih na duhovnike in Cerkev: "Duhovniki se največkrat napadajo, ker so svoje vernike svarili pred komunizmom. Ker pa vsa partizanska literatura neprenehoma

poudarja, da ima komunistična partija največje zasluge pri osvobodilnem gibanju, se vsaka beseda proti komunizmu tolmači kot propaganda proti osvobodilnemu gibanju kot takemu. To pa je velika zmeta. Duhovniki bi gotovo nikdar ne bili rekli nobene besede proti narodno osvobodilnemu gibanju, ako bi se to gibanje ne bilo zlorabljalno v prid razmahu komunizma med Slovenci. Ko pa gre za komunizem, ki ga je Cerkev že neštokrat obsodila kot največjo versko nevarnost, je duhovnik dolžan, vernike pred njim posvariti. Tak duhovnik ne uganja politike, ampak vrši le svojo zgolj dušnopastirsko dolžnost".

V nedeljo popoldan, 15. septembra 1946, na praznik Žalostne Matere božje, se je župnik Zavadlav vračal iz Marijinega Celja (Lig nad Kanalom) na Gorenje Polje. Morilci so mu ob poti postavili več zased, po pričevanjih naj bi župniku Zavadlavu sprva uspelo pobegniti svojim zasledovalcem. Toda napadalcem je uspelo ga ujeti, zaustaviti in umoriti, v naselju Robidni breg so proti večeru slišali dva strela. Pričevanja govorijo o tem, da so ga pred smrtjo kruto mučili. Njegovi farani in sorodniki so ga kmalu po izginotju začeli iskati. Domačini so ga našli šele 5. oktobra v gozdu, pokritega z dračjem in steljo, slabe pol ure od doma. Po ugotovitvah policije je šlo za strašno smrt, kajti telo je bilo izmaličeno, pokojnikova glava je imela odprtino na desnem senu, razpolovljene lične kosti in levo čeljust ter prebito kost na levi orbiti. V njegovem žepu so našli samo okrvavljen rožni venec. Umorjenega so tudi oropali, morilci so s tem verjetno želeli prikazati, da je šlo za rop.

Krajevni partijski aktivisti pa niso obmolknili, ampak so raztrosili razna obrekovanja o župnikovi usodi. Govorili so, da je odšel v Italijo, da si je našel ljubico v Benečiji, da ga skriva kaplan Felc v Kanalu, da so ga jugoslovanske oblasti odvedle na zaslišanje v Ajdovščino, da leži mrtev v Soči, da so ga ubili zaradi denarja. Morilcev uradno niso nikoli našli! Pomenljiv je zapis v vrtojbenski mrliški knjigi, kjer je v opombi naveden vzrok smrti župnika Zavadlava: "occisus ab hominibus nequam", ali po naše: "ubit od hudobnih ljudi".

Nadškof Margotti je nad župnijo Gorenje Polje izrekel interdikt zaradi umora. Župnika Zavadlava so pokopali 8. oktobra 1946 v Vrtojbi, položili so ga v grob poleg staršev. Pogreb je vodil kanalski dekan Ivan Semič ob somaševanju več kot štiridesetih duhovnikov. Domači prenapeteži so grozili ljudem, ki so se hoteli udeležiti pogreba, še posebej cerkvenim pevcem. Pogreba se je kljub temu udeležilo veliko ljudi, tudi peli so pevci od drugod. Sorodniki so mu na vrtojbenskem pokopališču postavili nagrobni kamen z zapisom: "Zahrbtno umorjen, žrtev nasilja na braniku luči".

Omenjeni zapis je očitno zmotil vrtojbenska prenapeteža, oba že vedno pod vtisom krutega umora župnika Zavadlava, v prispevku z naslovom "Lažniki" med drugim zapisal: "Umor se izvrši v treh obdobjih. Pred umorom oblatijo in moralno ubijejo žrtev, da ne bo pohujšanja med ljudstvom. Sam umor se izvrši v temi, zahrbtno. Po umoru razširijo vse mogoče tendenciozne laži in pozornost obračajo drugam".

Renato Podbersič ml.

Izidor Zavadlav (1909-1946)

Preganjanje kristjanov se nadaljuje...

Križev pot brez konca

Ne le pred 2000 leti, ampak tudi danes obstajajo moški in ženske, ki zaradi vere v Kristusa trpijo in so pripravljani dati življenje. Vrsta teh, ki hodijo za svetim Štefanom, prvim mučencem, nima konca. Obratno: teh, ki s smrtjo pričajo svojo vero, je v času globalizacije in interneta veliko več kot v prvih stoletjih krščanstva! Kristjani so kot verska skupnost glavna tarča sovraštva, nasilja in sistematičnega preganjanja. Kar 80% primerov verskega preganjanja zadeva kristjane. Računajo, da je zaradi vere danes preganjanih od 150 do 200 milijonov (!) kristjanov. Ameriško akademsko raziskovalno središče "Center for the Study of Global Christianity" navaja podatke, ki jemljejo sa-

po: v zadnjih desetih letih naj bi bilo ubitih letno okrog sto tisoč (!) kristjanov. To pomeni: pet na minuto... Države, kjer se dogajajo najbolj kruta preganjanja, so Irak, Sirija, Pakistan, Severna Koreja in Nigerija, hudo pa je tudi v Iranu, Eritreji, Savdski Arabiji, Sudanu in seveda na Kitajskem, kjer so še ta ponedeljek aretirali katoliškega škofa... Marsikje se je stanje dramatično poslabšalo v

zadnjih dveh letih, po nastanku Islamske države. Iz Sirije je v petih letih zbežalo več kot 700 tisoč kristjanov. V Iraku je leta 2002 živel približno milijon kristjanov, danes jih je manj kot 300 tisoč; če se kaj ne spremeni, jih čez pet let ne bo več. V Severni Koreji je zaradi evangelija v ječi ali na prisilnem delu okrog 70 tisoč oseb. V Pakistanu vsako leto prisilno "spreobračajo" na stotine žensk, sploh pa v tej državi prihaja do oblik nasilja, ki si jih zdrav um ne more niti predstavljati... Zanimiv in zgovoren je podatek, da se je v zadnjih petih letih znatno po-

večala prisotnost kristjanov med priseljenci, ki prihajajo v Evropo. Pomembno je, da vemo, kaj se v svetu dogaja, saj se iz neved-

nosti rojeva "globalizacija brezbrzičnosti". V Evropi pravega preganjanja ni, čeprav na več ravneh prihaja do različnih oblik diskriminacij, ki vedno manj prikrito govorijo o kulturni nestrpnosti do krščanske vere, antropologije in vrednot, ki so zanjo temeljne. Kdor izpoveduje drugačen pogled na svet in se s svojim življenjem nenasilno postavlja kot alternativa viziji človeka in smisla življenja, ki jo

vsiljuje svet, je nekaterim "strukturam zla" očitno trn v peti...

Hudo je opazovati, kako malo se mednarodna skupnost meni za svobodo oz. usodo kristjanov. Kot bi bilo pač "normalno", da so preganjanji in pobiti, ker so pač to, kar so - kristjani. In vendar ne gre zgolj za vprašanje verske svobode: vedno hujše oblike sovražnosti do vsega, kar diši po krščanstvu, namreč ogrožajo vso zahodno omiko in njene vrednote, ki so poglone iz judovsko-krščanskih korenin. Zato usoda kristjanov ne zadeva samo vernike, temveč ves (vsaj zahodni) svet! Kri mučencev je seme novih kristjanov, je pred 1800 leti zapisal že Tertulijan; danes nas ta kri postavlja pred vprašanje, kakšni kristjani smo mi in kako

pričamo svojo vero. Kakorkoli že, kristjani - pred 2000 leti prav tako kot danes - tudi s preganjanjem dokazujejo, da živijo v tem svetu, toda "niso od tega sveta". Ko bi bili od tega sveta, bi jih nihče ne preganjal. Vsak mučen kristjan samo še enkrat priča o eni sami stvari: da Kristus živi. Priča, da se lahko odpove čemurkoli, tudi življenju, samo Kristusu ne.

Danijel Devetak

Cerkveni in družbeni antislovar (25a) Ž kot ŽUPNIJA (1)

V zadnjem času je postalo precej popularno branje med duhovniki knjiga 'Prenovitev', ki sta jo skupaj napisala ameriški župnik in njegov župnijski laični asistent. Knjiga je zanimiva, tudi sam sem jo prebral, in zagotovo bi veljalo kakšen nasvet upoštevati. Prinaša pa ta knjiga tudi neko težavo, ki se vse bolj kaže tudi pri nas, morda pa pristop, ki ga ima g. Michael White, še bolj izpostavi to nujno težavo, ki bi ji lahko s skupnim imenovalcem dejali 'istovetnost' ali 'identiteta', če želite s tujko. Sv. Janez Pavel II. je napisal zanimivo knjigo, ki se imenuje

iztržiti čim več denarja. Zdi se nujno dobiti neko tako strategijo, glede na to, da naj bi bil svet vse bolj natrpan, tudi religijski trg, kjer se posamezne religije in verstva borijo, da bi se v njihovo mrežo ujelo čim več ljudi. To je zanimivo, glede na to, da smo današnji verniki, sami tako pravijo, pa to drži, vse bolj zahtevni porabniki. Zdi se, da je treba tudi v katoliški župniji uspeh meriti preko rasti števil "obiskovalcev" in tega, koliko darujejo, v smislu denarnih prispevkov, za svojo župnijo. Sicer je že pred časom sociolog religije Introvigne raziskal in zapisal, kako tudi večja fi-

Cerkvica sv. Antona Padovanskega v Gabrčah pri Senožečah

'Spomin in istovetnost', ravno v teh dveh zadevah pa imamo v naši zahodni družbi, torej tudi v katoliški Cerkvi težavo. Omenjali smo že zablodo historicizma, ki jo obravnava Hadjad, pa tam seveda ni mišljena arhitekturna in umetniška smer, temveč bolj filozofsko to označuje prav izgubo spomina in istovetnosti, ki ju pa kot nujna pogoja postavlja omenjeni papež v svoji knjigi. Kar je novo, je nujno boljše, staro je vse za staro šaro, ob enem pa to pomeni tudi bolj ali manj nekritično sprejemanje logike sveta. Prav to pomanjkanje katoliške istovetnosti in odpoved lastnemu kulturnemu in še kakšnemu izročilu pa je največja težava, ki jo nasledimo pri ameriškem župniku in njegovih pomočnikih v župniji Gospodovega rojstva v Timoniumu v Marylandu, predmetu velemeta Baltimora. Nočem reči, da se ne bi mogli posluževati tudi kakih rešitev, ki jih najdemo pri protestantskih skupnostih in njihovih pastorjih, vendar bi postavil poudarek na TUDI. Ko namreč prebiramo knjigo Prenovitev in pogledamo posnetke ter še kaj drugega, opazimo veliko podobnost z neko finančno-ekonomsko poslovno strategijo, ki je hkrati tudi tista, ki jo opazimo pri evangelijskih megacerkvah ("megachurch"), ki naj bi bila prava tudi za katoliške župnije. Velik poudarek je na rasti in uspehu, rezultatu torej, kar veliko tudi na tem, kako

nančna zahtevnost pomeni večjo obstojnost neke religijske skupnosti ali denominacije, ki v ZDA rastejo kot gobe po dežju, a je izpostavil tudi siceršnjo zahtevnost, ki bi morala vselej, vsaj po našem skromnem mnenju, pred finančno. Ne vem, ker znani italijanski profesor pastoralke Amedeo Cencini stalno pravi, da bi se morali veliko manj ukvarjati s številkami, kot se, ker ni tisto najpomembnejše. Ves čas se tudi zdi, da je poudarek na ponudbi - ljudje bodo hodili v našo cerkev, če bo zelo dobra ponudba oz. če se jim bo zdela takšna. Hodili bodo tudi tja, če se v župniji dovolj dobro počutijo oz. se jim bo tako zdelo. Tu ne pravimo, da se je potrebno potruditi tudi za to, da bi bilo bogoslužje kvalitetno, tudi glasbeno, kar poudarjajo v knjigi Prenovitev, vendar ta kvaliteta ne bi smela biti subjektivno ali subjektivistično pogojena, temveč čim bolj objektivno pogojena, zato tudi imamo določena katoliška določila, smernice, norme, pa tudi izročilo. Tisto, kar je najmanj razumljivo, pa je nekritično sprejemanje "metode Prenovitev" kot katoliške metode po čedalje več katoliških župnijah in celo škofijah kar kot nekakšne uradne metode, pa čeprav je zadeva stara le kako leto dni, škofije in župnije ter kontinenti pa so si tudi med seboj različni, močno, da ne rečemo korenito.

Andrej Vončina

Škofovska komisija za zaščito mladoletnih

Papež Frančišek predlagal dan molitve za otroke žrtve spolnih zlorab

Papež Frančišek je škofo pozval, naj izberejo dan, ko bodo molili za otroke, ki so bili žrtve spolnih zlorab, je sporočila škofovska komisija za zaščito mladoletnih, ki je zadnje dni sestankovala v Vatikanu, poročajo svetovne tiskovne agencije. Komisija je predstavila tudi dokument z napotki, kako se soočiti s primeri, v katerih so duhovniki spolno zlorabili otroke. V sporočilu za javnost je na spletni strani zapisala, da je papežu predstavila poročilo, v katerem je zabeležila aktivnosti zadnjega leta v sodelovanju s krajevnimi cerkvami in verskimi voditelji. Papež Frančišek pa se je sestel tudi z dvema Italijankama, ki ju je zlorabil duhovnik.

Novost pri založbi Družina Izšla je nova knjiga o materi Tereziji

Založba Družina in založba Novi svet sta predstavili novo knjigo o materi Tereziji *Klic k usmiljenju*. V njej so zbrana doslej neobjavljena besedila pred kratkim razglašene svetnice. Rdeča nit knjige je usmiljenje, njeno sporočilo pa, da se ljubezen začne v naših domovih. Tako je ob predstavitvi dejal direktor založbe Novi svet Dragan Adam. V knjigi, ki jo je uredil Brian Kolođiechuk, postulator kanonizacijskega postopka, iz angleščine pa prevedla novinarka Andreja Hergula, so besedila matere Terezije, v katerih razpravlja o temah, kot so potreba, da obiskujemo bolnike in zapornike, nujna, da bi naša

bremena potrpežljivo prenašali in z veseljem odpuščali, nujnost, da nahranimo reveže in molimo za vse ter da ustvarjamo "civilizacijo ljubezni" prek osebnega služenja drugim, je pojasnil direktor založbe Novi svet Adam. Globok vpliv matere Terezije, te skromne, a nadvse neverjetne ženske, čutimo še danes, kajti v služenju revnim je po besedah Adama odkrila svoje življenjsko poslanstvo. V knjigi so dodana tudi neobjavljena pričevanja ljudi, ki so bili blizu materi Tereziji, molitve in predloge, kako te ideje uresničiti. Knjiga govori o človeških temah in stvareh, zato

je po mnenju Adama priljubljena med ljudmi. Zaradi tega knjiga ni le dragocen spomin, temveč tudi živa oporoka modrosti svetnice,

katero ideje so pomembne tudi danes, je dodal direktor založbe Novi svet Dragan Adam. V *Klicu k usmiljenju*, ki je po knjigah *Pridi, bodi moja luč* in *Kjer je ljubezen, tam je Bog*, to že tretja knjiga založbe o materi Tereziji, je tako prikazano vsakodnevno življenje matere Terezije, kako je "navadne stvari delala z nenavadno ljubeznijo", z edinstvene perspektive ljudi, ki so ji bili najbližje. Knjiga, ki je izšla v nakladi 1200 izvodov, obravnava sedem telesnih in sedem duhovnih del usmiljenja (npr. Lačne nasičevati, Žejne napajati, Nage oblačiti, Popotnike sprejemati, Bolnike obiskovati, Jetnike reševati...). Mati Terezija se je rodila 1910 v Skopju, leta 1979 je prejela Nobelovo nagrado za mir. Umrla je leta 1997. V nedeljo, 4. septembra 2016, je bila razglašena za svetnico.

Ambrož Kodelja

V pomislek

Razsodba na prepihu

Pravniki so sila zanimive osebe. Navadni zemljani se vsaj trikrat prekižajo, preden prestopijo prag njihovih pisarn, pa naj gre za tožbe, dedovanja ali druge pravne zadeve. Prav zato z zanimanjem preberemo razne razsodbe, ali celo odločbe, ki mi jih prizadeti prinesejo v branje, pa tudi prosijo za takšen ali drugačen nasvet. V četrtek, 18. avgusta 2016, me je obiskal stari znanec iz Maribora. Vedno sem ga vesel, ker mi pripoveduje o Rusiji, ko je v nekdanji Sovjetski zvezi služboval v Moskvi na jugoslovanskem veleposlaništvu in pokrival področje lesarstva. Rad me seznanja z ruskim prostranstvom in rusko zgodovino, ki jo izredno dobro pozna. Ni študiral zgodovine, je pa prebral veliko zgodovinskih knjig, ko je

potoval po Rusiji z železnico ali z letalom. Ozemlje nekdanje Sovjetske zveze je prekolovratil po dolgem in počez. Ob kavi pa tudi malo "ponemajeva", (tako rečeva, ko jaz lomim svojo ruščino, on pa mi jo popravlja!), ko obujam spomine na čas, ko smo v razredu prepevali znano pesem: "Volga, Volga..." Tokrat - še ni stopil skozi vrata zakriči: "Spet je mariborska nadškofija na tapeti! Poglejte, v kakšni državi živimo!" Poglejdam Delo in berem: "Ponovljeno sojenje Mirku Kraševcu - nekdanjemu škofijskemu ekonomu v Mariboru - se ni obrestovalo. Potem ko je leta 2014 bil obsojen na dve leti zapora, je višje sodišče sodbo razveljavilo. Tokrat se ni izšlo, zdaj je pravomočno obsojen na tri leta zapora zaradi NAPEL-

JEVANJA H KAZNIVEMU DEJANJU GOLJUFIJE".

Brez dlake na jeziku: "Koliko je v Sloveniji prominentnih oseb, ki so se okoristile z državnim premoženjem, nekateri so ga celo prenesli na svoje ime ali ime partnerice, znanke, dedičev ... v davčne oaze, pa se svobodno gibljejo po državi Sloveniji in razkazujejo svoj položaj z velikimi avtomobili! Takšnega iznajdljivca - "nekaj sila rdečega" - sem prav te dni srečal v Gorici v Sloveniji in me je celo povabil na kavo, pa sem vljudno odklonil, češ da se mi mudi ...! V resnici pa sem si mislil: "Z barabami jaz kofeta ne srkam in ne pijem"! Ta mariborski škofijski ekonom pa se ni z ničimer osebno okoristil - nihče mu ne more očitati, še manj sodno dokazati, da si je prisvojil en (!) sam (!) cent (!) cerkvenega (!) ali državnega (!) premoženja. Javno pa mu očita, jo, nihče pa mu tega še ni dokazal, da je zagrešil veliko kaz-

POGOVOR David Bandelj, dirigent MeMIPZ Emil Komel

“Svet potrebuje lepoto, ki jo mladi znajo dati”

Foto Ožbej Černe

Med 21. in 24. avgustom je bil Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel z dirigentom Davidom Bandljem na “pevskem tednu” na Brezjah.

Koliko članov šteje zbor in koliko so stari? Je več deklet ali fantov?

Trenutno zbor šteje 26 članov, starih med 16. in 18. letom, polovica je fantov.

Zbor je nastal na šoli Komel, sestavljajo pa ga mladi z obeh strani meje. Kako se to vidi v zboru? Se lahko reče, da gre za “čezmejni zbor”?

Prav gotovo. Vanj zahajajo pevci v radiju približno 40 km okrog Gorice, od Ogleja, Devina vse do Kanala. To je zagotovo lep nabor pevcev z vseh vetrov, ki prinašajo tudi svoje navade (od govornice do načinov dela) in medsebojno vplivajo eni na druge. V dobrih in tudi ... v manj dobrih navadah. Ampak v svojem bistvu ostajajo vsi mladostniki, živahni in razposajeni, ki radi skupaj preživljajo čas, počasi se tudi začenejo zavedati lastne rasti kot pevci. Predvsem pa so ljudje, ki premorejo globino, estetski čut in pristnost, kar ni zanemarljivo. Obenem prek njih postaja Gorica lep center in sem prepričan, da - če bodo vztrajali - se bo iz tega razvilo nekaj lepega in pomembnega.

Vodiš jih že nekaj let, gotovo so se v tem času spremenili ter “zrasli” ne le fizično in kot osebe, ampak tudi njihovi glasovi. Kako si spremljal/spremiljšal ta razvoj?

Ko sem sprejel vodenje zbora, je bil to še otroški, v dobrih treh letih pa je prišel mimo mladinskega do mešanega mladinskega. To je bil zelo hiter razvoj, posebno pri fantih, saj so nekateri pevci, ki so na prvi vaji peli prvi glas, zdaj v sekciji basov ... To je po eni strani izredno zanimivo in tudi delikatno, saj je treba razmisliti o individualni poti vsakega pevca, po drugi strani pa je ta razvoj tako bliskovit, da predstavlja pravi izziv pri iskanju repertoarja. Nekateri skladbe, ki smo jih vsako leto začeli študirati na začetku sezone, so ob koncu sezone bile že neprimerne za zasedbo ali posamezne pevce. To je za zborovodjo pravi pekel, ker ne omogoča trajnega študija repertoarja ...

Kaj imaš kot dirigent “v rokah” v tem trenutku? So dobro zastopane vse glasovne sekcije?

Upam, da je s to sezono končno prišlo do kolikor toliko stabilne zasedbe. Sekcije so precej ekvivalentno zastopane, seveda se ne bi branil tistih glasov, ki se jih vedno redkeje najde: drugi alt, prvi tenor, drugi bas. Predvsem pri altilih nimam izrazitih nižje obarvanih glasov, ampak to ni ovira za dobro delo. Zbor je pa še odprt za tiste mlade, ki imajo ambicijo po pevskem poustvarjanju, tako da ne dvomim, da se bodo prej ali slej rešile tudi take zasedbene zagate ...

Kako so potekali dnevi na Brezjah?

Precej enolično ... Zbujanje, zajtrk, telovadba, upevanje, vaja, kosilo, prosti čas, vaja, večerja, po potrebi spet vaja. V prostem času zvečer pa so peli ob kitari ... Šalo na stran, bilo je produktivno, saj smo v par dneh opravili delo, ki bi ga v normalnih razmerah v dveh mesecih ... Zelo smo veseli, da je bila dva dni z nami vokalistka Nina Kompare, ki je s pevci individualno in skupinsko vadila vokalno tehniko. To je dragoceno in za zbor ter za posamezne pevce zelo koristno.

Kakšne načrte imate za leto 2016-17?

Nekaj se seveda “kuha v loncu”, toda ne bom preveč razkrival, ker

je vse še na ravni ideje. Repertoar širimo, študiramo skladbe iz različnih obdobij in stilov, tekmovanja bomo po vsej verjetnosti letos opustili, da se zbor lahko glasovno stabilizira, koncerti pa nas že čakajo. Poleg običajnih revij bomo skupaj z drugimi mladinskimi zbori iz širšega okolja sooblikovali božični koncert Kulturnega centra Lojzeta Bratuža, med letom pa si nadejamo, da bomo gotovo še kje nastopili.

Ta mladinski zbor (ki je kot sestav v našem prostoru prava izjema!) je znan tudi po tem, da njegovi člani komaj čakajo petek, dan vaj: tja ne hodijo samo zaradi petja, ampak je to na Goriškem ena (redkih?) sredin, kjer se mladostniki od 16. do 18. leta zelo radi srečujejo v posebno spodbudnem in ustvarjalnem vzdušju...

Res je, in to je njegova prednost. Socialni moment, ki ga doživljajo mladi, je pomemben že sam po sebi, izmenjava izkušenj, odnosi med njimi so konstruktivni in jim omogočajo varno rast. Poleg tega je povezovalna nit umetniško ustvarjanje, kar je naložba za prihodnost. In vse je tudi malce produkt spleta okoliščin, da se je osnovala v danem trenutku taka skupina, ki bo (skupaj z drugimi, ki delujejo na istem ali drugačnem področju) lahko krojila prihodnost goriškega zborovstva in prek njega širšega glasbenega ali kulturnega področja. Poleg vsega pa je to zame izredna prilžnost, da je kot zborovodja istočasno ristem in se počutim mlajšega za deset let ... Dobra šola za vse, skratka.

Kakšno prihodnost vidiš za ta (k) zbor?

Ovisno od pevcev in prostora. Če bodo sami gojili lasten talent in jim bo prostor to omogočil (na SCGV Emil Komel imamo zdaj precej dobro zgrajeno pevsko piramido), sem prepričan, da bo prihodnost prinesla še veliko podvigov in zadoščenj. Mladim je nujno dajati prilžnost, posebno če so nadarjeni, saj gre za investicijo v prihodnost družbe, sveta. Ta potrebuje lepoto, ki jo mladi znajo dati. Le prislusniti jim je treba ... / DD

POGOVOR Damijana Čevdek Jug, dirigentka MIPZ Emil Komel

Ljubezen do petja bo obrodila sadove

Od 27. do 31. avgusta so člani Mladinskega pevskega zbora Emil Komel iz Gorice z dirigentko Damijano Čevdek Jug doživeli na Brezjah nekaj intenzivnih in hkrati razigranih dni. Pevski teden je zbor glasbene šole Emil Komel organiziral v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete in Združenjem cerkvenih pevskih zborov, potekal pa je v domu sester frančiškank na Brezjah. V Marijinem svetišču so mladi pevci s Quaggiatovo mašo tudi požlahtnili sobotno sveto mašo.

Ob vrnitvi v pevskega tedna so na novogoriški železniški postaji pred vsemi samozavestno in veselo zapeli. Takoj se je videlo, da so veliko delali, hkrati pa se kot skupina še bolj zgnatli in imeli lepo...

Je bilo res tako?
Ja, res je bilo tako. Na pevskem tednu se vedno veliko vadi, ob tem pa ostane toliko prostega časa za druženje, da se pevci še bolj povežejo med sabo. Posebnost v tej starosti je zelo pomembna tudi vez med vodjo skupine in posamezniki. Tega se ne more ustvariti in utrditi le na pevskih vajah, ampak samo takrat, ko se preživi več dni skupaj.

Kako so potekali dnevi na Brezjah?
Delavno in disciplinirano, a živahno in razigrano. Zjutraj smo vadili štiri ure. Po kosilu so imeli prosti čas, ki so ga najraje preživeli kar “zgnateni” v eni ali dveh sobah. V popoldanskem odmoru, med različnimi delavnicami, pa so uživali v skupnih igrah na vrtu samostana. Na Brezjah sta veliko igrali, kjer so pevci preživeli skoraj vse večere.

Ste v petih dneh izvedli ves program, ki ste si ga zastavili?

Po pravici povem, da sem si za te intenzivne vaje zastavila mnogo skromnejše cilje. Pevci so me zelo presenetili, ko so že drugi dan na jutranji vaji suvereno odpeli pet novih triglanskih belokranjskih pesmi.

Predvidevala sem, da bom na pevskem tednu šele uvažala pevce v triglasje. Ugotovila pa sem, da so v tem zelo “spretni”. Dobila sem potrditev, da se je zelo obrestovalo delo v prejšnjem šolskem letu, ko smo na vsakem srečanju skrbno gradili in utrjevali dvoglasje ter vsakič posvetili vsaj deset minut vajam za večglasje. Za to pot sem se odločila po spodbudnih srečanjih s Katjo Gruber, avtorico Katjine upevalnice.

Imeli ste tudi posebne delavnice...

V popoldanskih urah smo imeli tri delavnice, poleg pevske še kitarsko in ročna dela. Mentoric Marja Feinig že vrsto let vodi delavnice instrumentalne glasbe na pevskih tednih. Letos je izbrala tečaj kitare, saj, kot sama pravi, “hitro dojemajo tehniko spremljave z akordi in, kar je najpomembnejše, so zelo motivirani. Kitara z vidika spremljave z akordi namreč ponuja relativno hiter rezultat in mladi si lahko spremljajo znanje pesmi, ki jih povezujejo s prijatelji. V teh letih pa je to zame pomemben vidik kvalitete nega druženja. Dodala bi še, da mi je bilo letošnje delo z vsemi udeleženci v veliko zadoščenje, saj je bilo močno opazno, da gre za učence glasbene šole in je delo z njimi hitro steklo”.

Koliko otrok lahko razvije zbor? Koliko so stari?

Zbor šteje trenutno osemindvajset pevcev. Skoraj vsi so srednješolci, dva fantka sta mlajša.

Taki otroci hitro rastejo in kar naenkrat niso več otroci ... Že razmišljate o tem, kako se tak zbor lahko razvije?

Seveda razmišljam o tem, delo in čas pa bosta pokazala svoje. Kot zborovodkinja si v otroškem zboru šole Komel videla že kar nekaj obrazov. Kako se tvoje pedagoško delo spreminja v času?

Z osebnega vidika je vsaka izkušnja intenzivnega dela, ki jo pridobiš z vsako skupino, vsakim pevcem in pa z različnimi mentorji in predavatelji, pomemben korak naprej na področju pedagoškega dela. Skupni imenovalec vsega tega pa je nedvomno ljubezen do petja, ki se utrjuje pri otrocih in mladih in bo obrodila sadove v letih odrasčanja in odraslosti. / DD

kimi mladimi drugačno?

Nedvomno ima zbor, v katerem pojejo pevci, ki igrajo instrument, nekaj prednosti. Navajeni so muzicirati, ponavadi imajo lepo razvit glasbeni posluš in spomin. Navajeni so vztrajne vaje in ponavljanja, kar je za zbor še kako nujno. Z njimi se lahko pogovarjaš v “glasbenem jezku” in ne nazadnje hitro preberejo skladbo. Ni pa študij instrumenta pogoj za pristop k zboru. Za to je potrebno le veliko dobre volje in veselja do petja!

Pri organizaciji je pomagal tudi nekaj mladih “asistentk”...

Pri organizaciji pevskega tedna smo si delili naloge tako, da je delo potekalo umirjeno in nemoteno. Ob Miri in Gaji je pri koordinaciji pomagala še Nada.

Koliko otrok sploh šteje zbor? Koliko so stari?

Zbor šteje trenutno osemindvajset pevcev. Skoraj vsi so srednješolci, dva fantka sta mlajša.

Taki otroci hitro rastejo in kar naenkrat niso več otroci ... Že razmišljate o tem, kako se tak zbor lahko razvije?

Seveda razmišljam o tem, delo in čas pa bosta pokazala svoje.

Kot zborovodkinja si v otroškem zboru šole Komel videla že kar nekaj obrazov. Kako se tvoje pedagoško delo spreminja v času?

Z osebnega vidika je vsaka izkušnja intenzivnega dela, ki jo pridobiš z vsako skupino, vsakim pevcem in pa z različnimi mentorji in predavatelji, pomemben korak naprej na področju pedagoškega dela. Skupni imenovalec vsega tega pa je nedvomno ljubezen do petja, ki se utrjuje pri otrocih in mladih in bo obrodila sadove v letih odrasčanja in odraslosti. / DD

Pri tržaški založbi Mladika

Knjiga Martina Breclja o umoru v Rossettijevi ulici

V kratkem, vsekakor pa še ta mesec, bo pri tržaški Mladiki izšla knjiga Martina Breclja *Anatomija političnega zločina. Trojni umor v Rossettijevi ulici med ugibanji in dejstvi*. Delo govori o umoru književnika in politika dr. Stanka Vuka, njegove žene Danice Tomažič ter njunega

ljublanskega gosta dr. Draga Zajca 10. marca 1944 v Trstu. Marsikdo je že skušal odgovoriti na vprašnji, kdo je zagrešil ta zločin in zakaj, od politikov do publicistov, od književnikov do zgodovinarjev. Breclj v svoji knjigi obnovi dosedanje razlage tega krvavega dogodka in jih kritično pretrese. Na osnovi po-

Dr. Stanko Vuk z ženo Danico Tomažič

globljene zgodovinske raziskave pa ugotavlja, da so trojni umor v Rossettijevi ul. izvršili trije pripadniki Varnostno-obveščevalne službe Osvobodilne fronte. Po njegovih dognanjih so imeli nalogo, da likvidirajo predvsem Vuka, ki se je tedaj skupno z ženo pripravljala

odhod v partizane. Slovenski komunistični voditelji so se namreč bali, da bi mladi krščansko-socialni voditelj načel njihov politični monopol nad narodnoosvobodilnim gibanjem na Primorskem. Delo obsega skoraj 300 strani srednjega formata, prinaša pa tudi dokumente in fotografije iz tistega časa.

Martin Breclj se je rodil v Buenos Airesu v Argentini, že od mladih let pa živi in deluje večinoma na Tržaškem. Maturiral je na klasičnem liceju Franceta Prešerna v Trstu, iz filozofije pa je diplomiral na tržaški univerzi. Do leta 2015 je bil zaposlen kot časnikar in naposled kot urednik pri Primorskem dnevniku, v katerem se je rad oglašal s komentarji. V mlajših letih se je udeleževal na političnem področju. Bil je pokrajinski in nato deželni politični tajnik stranke Slovenske skupnosti ter občinski svetnik in podžupan v devinsko-nabrežinski občini. V zadnjem obdobju intenzivneje goji lastna filozofska in širše kulturna zanimanja.

Goriška Mohorjeva družba

Izšla je dragocena knjiga o taborišču v Viscu

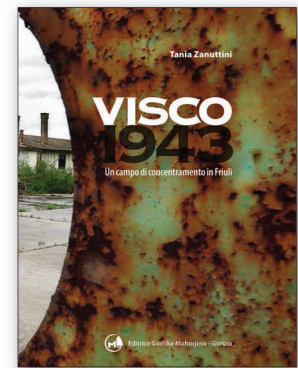
Goriška Mohorjeva družba je v sodelovanju z VZPI-ANPI iz videmske pokrajine, Društvom 'Terre sul Confine' iz Visca izdala knjigo *Visco 1943* s podnaslovom *Un campo di concentramento in Friuli*. Avtorica knjige, posvečene fašističnemu taborišču, v katerem so bili zaprti mnogi Slovenci in Hrvati, je **Tania Zanuttini**, fotografijo za naslovnico pa je prispeval uveljavljeni fotograf **Claude Andreini**. Visco je pojem fašističnega taborišča in dokaz fašističnega rasističnega ravnanja do tistih, ki se niso hoteli odpovedati svojemu slovenstvu in osebnemu dostojanstvu ter so se odločno upirali asimilaciji in integraciji.

tržaški pisatelj **Boris Pahor**. Bogate podatke o samem taborišču in zbiranju pričevanj ter naporih za primerno ohranitev v spomin in opomin sedanjim rodovom je v spremni besedi navedel prof. **Ferruccio Tassin**. Spodbudna zapisa sta prispevala še **Dino Spanghero** za ANPI, medtem ko o pomenu ohranjanja spomina piše predsednik GMD, msgr. **Renato Podbersič**. Knjigo bodo predstavili v prostorih "dvorane alpincev" v Ul. Dante Alighieri 14 v Viscu v **petek, 16. septembra, ob 20.30**. Nastopili bodo Dario Mattiussi za "Centro Gasparini" iz Gradišča ob Soči ter Ferruccio Tassin in sama avtorica Tania Zanuttini. Izid knjige o Viscu je podprla avtocestna bencinska črpalka pri Gonarsu.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Tania Zanuttini
VISCO 1943

Un campo di concentramento in Friuli

DRAGOCENA KNJIGA O TABORIŠČU V VISCU

Predstavitve bo v petek, 16. septembra 2016, ob 20.30 v Viscu v prostorih dvorane Alpincev, ul. Dante Alighieri 14

Ob avtorici bosta o knjigi spregovorila zgodovinar Ferruccio Tassin, ki je knjigo uredil, in Dario Mattiussi za Center Gasparini iz Gradišča

Slikar samouk razstavlja v Mestni knjižnici v Izoli "Istra – rajska dežela" na slikah Rina Bonina iz Potoka

V mesecu septembru ste Mestne knjižnice v Izoli krasijo oljne slike gospoda Rina Bonina. Rojen je bil 15. aprila leta 1950 v zaselku Mali Bonini, ki je danes del vasi Potok. Poleg mame in očeta so najmlajšega bratca z veseljem pričakale še štiri sestrice. Rino je že v otroštvu vzljudil glasbo, slikanje in risanje. Spomni se,

predvsem pa s slikanjem. Rad slika Istro, za katero pravi, da je rajska dežela. Upodablja pokrajino, posamezne hiše, cerkve, zvonike, cele vasi in mesta: Črni Kal, Movraž, Hrastovlje, Montinjan, Zazid, Socerb, Podpeč, Piran ... Slika ljudi pri kmečkih opravilih, njihove obraze, tihožitja s cvetjem, domačim grozdem in drugim sad-

zložil pesem v rimah, da je razveselil ljudi. "Rad imam rime. Včasih naši ljudje rimi niso rekli rima. Rekli so: *Vidi, kako se besede ujamejo!* V rimah pa rad izražam tudi svoje misli". Ko napiše pesem, si izmisli tudi melodijo in jo zapoje. Sin Boštjan melodijo posname, nato pa v pevskem zboru zapišejo note in jo vadijo za nastope. Vse pesmi so v narečju in Rino Bonin jih zna na pamet. Posvečene so lepotam Istre, "ki je najlepša maja, ko vse cveti, da se zdi, kot bi živeli v šopku rož". Pesmi napiše tudi za posamezne vasi, kot so Lopar, Kubed, Movraž, Puče, Montinjan. "Skoraj vsaka pesem ima svojo sliko", dodaja. Pesem **Movraška dolina**, ki jo je napisal svaku v spomin, je postala vaška himna, pevski zbor pa jo je zapel na praznovanju 500. obletnice movraške cerkve. Napisal je tudi nekaj pesmic za otroke, eno pesem pa je posvetil Avsenikom, ki jih je vedno zelo rad poslušal.

Rino Bonin ima dober posluh in zelo lep glas. Pel je tudi v pev-

skem zboru v Bertokih, a pravi, da je raje "solist". Je družaben človek, rad pripoveduje vice in razveseli ljudi.

Rad se ukvarja s kmetijo in kmečko delo mu pomeni odmik in sprostitve. Zanj je **Istra – dobra mati**, kar pove tudi naslov ene njegovih pesmi. V otroštvu je poslušal stare ljudi, ki so se pogovarjali: "Ti dve uri, ki smo živi, zakaj se grdo gledamo". Ta modrost mu je ostala v spominu in tudi oblikovala njegov značaj. Rino Bonin je izviren, ustvarjal in miroljuben človek. Rad ima življenje, lepote narave, vesele ljudi in rad živi v miru. To je najlepše izrazil v pesmi **Poletite beli golobi**, ki jo je napisal v času, ko se je v Sloveniji začela vojna.

*Poletite beli golobi,
po vsem svetu poletite,
ljudem v srca nesite,
nesite dobre misli in poštenje,
da sreča bo objela vse ljudi.*

*Poletite beli golobi,
vsi veselite se,
da bo prišel dan,
s srečo obsijan,
za vse ljudi.*

*Poletite beli golobi,
po vsem svetu poletite,
ljudem v srca nesite
moje želje za veselje,
da sreča bo objela vse ljudi.*

ŠP

da je v četrtem razredu med poukom opazoval učiteljico in jo portretiral. Veliko je risal tudi doma, pri devetnajstih letih je naslikal prvo veliko sliko Kopr, ki jo ima še danes.

Rino Bonin slika z oljnimi barvami na platno. Sprva je slikal akvarele, poskusil je tudi tempera barvice, vendar mu te niso bile všeč. "Imel sem občutek, da tempera, potem ko se je posušila, ni bila več ista barva. Oljne barve pa so mi všeč, v njih vidim vrednost. Tudi ko se posušijo, ostanejo iste in delujejo sveže. Želje po slikanju z akrili pa sploh nimam", pravi slikar samouk, ki se ni nikoli udeležil nobenega likovnega tečaja. Znanje je nabiral v knjigah,

jem. Udeležuje se slikarskih tekmovanj *ex tempore*, ki jih prirejajo v Hrastovljah, Marežgah, Topolovcu, Kopr. Na takem natečaju *ex tempore* v Hrastovljah je prejel že tri nagrade.

Njegove slike krasijo marsikateri dom, saj navadno prijateljcem ob praznovanju 50. rojstnega dne podari sliko. Nekaj jih naredi tudi po naročilu. Tako je za izseljenko iz Rakitovca, ki že dolga leta živi v Ameriki, naslikal kuhinjo z ognjiščem v hiši, kjer se je rodila. Ko je prejela sliko, je bila ganjena do solz. Pesmi je začel pisati "za hec", kot pravi sam. Ko je bila kakšna posebna priložnost, je

Hrastovlje

Nagrada Darko Bratina

Poklon viziji 2016

Goriški Kinoateljje podeljuje nagrado od leta 1999 v spomin na svojega ustanovitelja, sociologa in filmskega kritika Darka Bratino, ki je v filmu videl odlično medij za razumevanje družbe, njene zgodovine in kulture. V nedeljo, 4. septembra, so na 73. beneškem filmskem festivalu na Lidu razglasili prejemnika Nagrade Darko Bratina. Poklon viziji 2016. Prejel jo je hrvaški režiser Dalibor Matanić.

Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji poteka v obliki potujočega monografskega festivala, ki poteka v sedmih mestih čezmejnega prostora med Slovenijo in Italijo (Gorica, Nova Gorica, Trst, Ljubljana, Špeter, Izola in Videm). Na njem izbirajo in predstavljajo filmske ustvarjalce, ki dopolnjujejo estetske vrednote s posebno pozornostjo do zgodovinskega in družbenega okolja ter se zavzemajo za medkulturni dialog. Dosedanji prejemniki nagrade so: Maja

Dalibor Matanić

Weiss, Srdjan Vuletić, Jan Cvitkovič, Aljoša Žerjal, Demetrio Volcic, Edi Šelhaus, Željimir Žilnik, Adela Peeva, Petra Seliškar, Harutyun Khachatryan, Miroslav Janek, Franco Giraldi, Karpo Godina, Ruth Beckermann, Laila Pakalnina in Villi Herrmann.

Filmografija letošnjega prejemnika nagrade, hrvaškega režiserja Daliborja Matanića, rojenega v Zagrebu leta 1975, zaobjema več dokumentarnih in kratkometražnih filmov ter devet igranih celovečercer, med katerimi je za film *Zvzdani - Zenit* prejel številne mednarodne nagrade. Film, ki je v Cannesu prejel nagrado žirije Posebni pogled, je tudi prejemnik Vesne za najboljšo fotografijo, uvedel je tudi lanskega tržaškega festivala Trieste Film Festival. Film je nastal v produkciji hrvaške Kinorame in v slovensko srbski koprodukciji (Gustav Film, See Film) ter doživel distribucijo v Italiji (Tucker film). Film pripoveduje o tragičnih posledicah medetničnega sovraštva in vojne na ozemlju nekdanje Jugoslavije skozi tri ljubezenske zgodbe v treh različnih obdobjih (1991, 2001, 2011). V glavnih vlogah sta odlična Tihana Lazović in Goran Marković. Med Matanićevimi zadnjimi deli je tu serija *Novine - The Paper* in omnibus *Transmania*. V svojih filmih pogosto raziskuje družbo, v kateri živimo, vlogo mladega človeka v njej in naš odnos do drugačnosti in različnih oblik meja ter izpostavlja vprašanja identitete.

Celotna retrospektiva njegovih del bo v čezmejnem prostoru med Slovenijo in Italijo na ogled zadnji teden v novembru. Ob tej priložnosti bo v goriški Hiši filma potekal tudi masterclass pod vodstvom nagradjenca Daliborja Matanića.

Čezmejni monografski festival Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji nastaja v sodelovanju s številnimi filmskimi institucijami ter ob finančni podpori dežele Furlanije Julijske krajine in Slovenskega filmskega centra.

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

*V Samarkandu
brez lupine brez glasu
s prsti v ušesih
z dlanmi čez oči
s petami v zemlji
zagozden vanjo
v prhko rudo
v prvotno dimenzijo
v sveto kozuhovino*

*izleči se. iz bube zlesti
zleviti se. postaviti se na glavo
vznikniti na drugo stran sebe
na drugo stran sveta
neodločen odločen
do jedra iz sebe*

*v zavetnem kamnu
sevati mir. siveti
sivec in sevec
v golem razmerju
z vetrom in goro
opr t nase za vse čase
sam v Samarkandu
sem pe-sem
torej bom - brbom*

Marko Kravos

Igriva, iskriva, hudomušna - taka je Kravosova poezija, tudi ko se loteva javnih, socialnih, manjšinskih, resnih tem. Kot da bi pesnik s satirično priostrojenostjo, pikrostjo ali z ludistično naravnanim izrazom hotel zarotitveno pregnati resnobnost in melanholičnost slovenskega pesništva in jo izgnati iz svojega pesniškega risa!

To je opazno tudi v refleksivni liriki, kot jo imenitno predstavlja pesem *V Samarkandu* iz pesniške zbirke *Med repom in glavo* (2008). V njej je vloga *razresnobiti* verze zaupana slogu, osvobojenemu slovničnim in sintaktičnim spon v duhu modernizma, s katerim se Kravosova pesem najraje spogleduje. Nič zato, če bralka, bralec ne bosta našla smiselne rabe ločil in velike začetnice: da ta obstaja, do-

kazuje poigravanje s piko, ki se razkazuje kar na sredini verza, veliko začetnico pa premore le ena ključna beseda - Samarkand.

Ob njej se v moji zavesti sproži dvoje asociacij: ena z balado, ki

jo je v daljnem letu 1977 zapel znani pevec *Roberto Vecchioni*, druga s

pravljico lepimi zlato modrimi dekoracijami samarkandskih zgradb tam daleč v Uzbekistanu. Okrog tega mesta se iz verza v verz začrtuje duhovni tloris, v okviru katerega pesnik odstira zemeljske plasti bivanjskih iskanj in spoznanj.

To je prvi kitici se lirski subjekt čuti s *petami v zemlji / zagozden vanjo*, - kot bi bil neobčutljiv za dražljaje, nem, gluhi, slep in hrom. Pa vendar se iz te *zazemljenosti*, to je negibnosti in nezmožnosti reakcije, ki ju ponazarja nominalno izražanje (samostalnikov v različnih legah in semantičnih povezavah zaradi kopice različnih predlogov) izvleče z željo po spremembi.

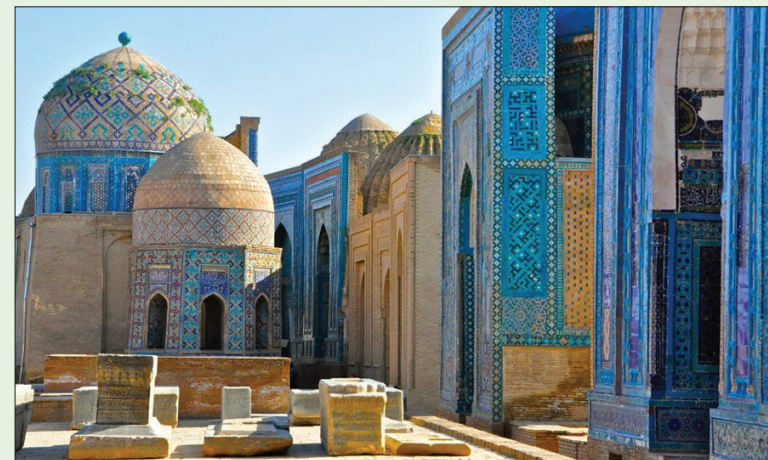
Pomembno je zavedanje, da je potrebno *postaviti se na glavo*, stopiti IZ (ta predlog oz. predpona se pojavlja v drugi kitici kar trikrat). Tedaj se misel, gibčna in gibljiva, poistoveti z glagolskim nedoločnikom (*izleči se, zlesti, zleviti se, postaviti se, vznikniti*), nato zaniha med nasprotjem *neodločen odločen*, dokler se v tretji kitici ne poigra v besedni igri *sevati mir. siveti* in z znovičnim zasukom na samostalniško raven kot *sivec in sevec* pristane v mirnem zavetju pesnikovega duhovnega samarkanda.

Besedna igrivost pesnika rešuje. Želja *vznikniti na drugo stran sebe*, se torej prebiti do nove eksistencialne ravni, vodi v mirno zavetje zadoščenosti. Srž bivanjske refleksije je očrtana z ustvarjalno močjo besede in harmonično zazveni v edini (notranji) rimi *opr t nase za vse*

gre mimo nas skorajda neopazno dejstvo, da igrivo razpoloženi besedni rapsod šele zdaj zavestno sega po (prvo)osebni glagolski obliki. In to najbolj elementarnega glagola BITI, ki ga spreaga od sedanjika v prihodnjik.

Četudi *sam v Samarkandu*, lirski subjekt hoče razbognati svetu *bom/bom - brbom* svoj bivanjski položaj, svoje poistovetenje s pesmijo, z ustvarjalnostjo, z močjo besede. Kot bi hotel reči *Pesnim, torej sem*. In naposled se bralcu, če se že ni, porodi vprašanje, ki je z vidika razumevanja pesmi pravzaprav nepomembno. Je Kravos, ki s svojo (v številne jezike prevedeno) poezijo nastopa vsepovsod po svetu, od Španije, Kolumbije, Argentine do Sečuana na Kitajskem, v resnici obiskal Samarkand ali se je ob njem samo navdihnil?

Tako kot Kravos, letošnji dobitnik *zlatnika poezije*, ima lahko

čas. Radoživost in veselje nad osmišljenostjo biti - v (p)osebni drži in pesniškem izražanju - se odražata v zadnji kitici. Med ponavljanjem, aliteracijo, besedno igro in onomatopejo zadnjih verzov *sem v Samarkandu/ sem pe-sem/ torej bom/bom - brbom*

vsak svoj samarkand, svoj zlati prostor svobode, ki se zdi zelo, zelo daleč, tako rekoč nedosegljiv - tako kot (za večino) uzbekistansko mesto pravljicnih kupol in umetniško izjemno lepih zgradb. Pomembno je, da ga slušiš, da veš za njegov obstoj...

SNG Nova Gorica / Abonmajnska sezona 2016-2017

Razkrivanje "vzporednih svetov"

Še do 24. septembra 2016 traja jezenski rok za vpis abonmaja za sezono 2016/2017 Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki je v zadnjih letih postavilo na oder marsikatero nepozabno predstavo kot lastno produkcijo ali pa v sodelovanju z drugimi slovenskimi gledališči.

Novogoriško gledališče je zemljepisno le lučaj stran od Gorice, a mi zamejci ga še premalo poznamo in preveč poredko zahajamo v ta za Primorsko tako dragoceni kulturni hram.

Letošnja abonmajnska sezona SNG Nova Gorica je že pred vrati in se bo vila pod naslovom *Vzporedni svetovi*. Izbor predstav, pri katerih je kar nekaj prvih slovenskih uprizoritev tujih del, je nastal še v času, ko je bila v. d. direktorice Neda Rusjan Bric - od letošnjega avgusta je na tem mestu Maja Jerman Bratec. Milijarde ljudi naseljujejo ta naš ubogi, izčrpani planet. Vsak izmed njih ima svojo zgodbo, živimo drug ob drugem, a smo večkrat vseeno tako daleč drug od drugega, kot da bi živeli na različnih vzporednih svetovih. "V sezoni 2016/17 se bomo zapeljali skozi te vzporedne svetove, da jih pogledamo od blizu", je zapisala Bričeva v programski knjižici. "Skozi prizmo gledaliških predstav se bomo sprehodili po virtualnem *Podsvetu*, se pomudili v ne-navadnem mestu, kjer se sprašujejo, *Zakaj ptiči pojejo*, se podali na advicijo za *Stare klovne*, pokukali v napol grozljivi otroški svet *Petra Kuštra* in se zabavali ob *Živalskih novicah*, stopili v svet žensk in njihove notranje moči v *Jeklenih magnolijah*, se spoznali s svetom podzemlja, ki je prav presenetljivo po-

doben našemu, v *Beraški operi*, in trčili ob svetova dveh parov, tako podobnih in hkrati s tako različnim življenjskim izkustvom, v *Peggy Picket vidi boga v obraz*". Kot vselej bo gledališka umetnost skušala razkriti "neznane pokrajine, ki so očem skrite in se odstirajo le preko umetnosti".

Štiri predstave bodo odigrane na velikem odru, tri pa na malem. V koprodukciji Gledališča Koper bo nastala predstava za otroke *Živalske novice* Primoža Suhodolčana v režiji Ajde Valcl.

Prva letošnja predstava bo že konec septembra, krstna uprizoritev "komedije o žalosti" *Zakaj ptiči pojejo*, ki jo je napisal Nebojša Pop Tasić, režirala jo bo pa Yulia Roschina. Druga predstava na velikem odru bo novembra, in sicer prva slovenska uprizoritev dela *Stari klovni* romunskega avtorja Mateia Visnieca v režiji Jaše Jamnika. V februarju 2017 bo Katja Pegan režirala komično melodramo *Jeklene magnolije* Roberta Harlinga. Uprizoritev bo koprodukcija Gledališča Koper. Zadnja predstava na velikem odru bo glasbena komedija *Beraška opera* Johna Gayja; režiral jo bo Vito Tauffer. Premiera bo marca 2017. Na malem odru bo v oktobru zaživela koprodukcija Prešernovega gledališča Kranj. V režiji Dušana Jovanovića bo prva slovenska uprizoritev virtualne shriljivke *Podsvet*. V prazničnem decembru bo Mateja Koležnik režirala "kabare makabre" *Peter Kušter*, prvo slovensko uprizoritev tega dela, katere-

ga avtorji so The Tiger Lillies, Julian Crouch, Phelim McDermot. Zadnja na malem odru, v aprilu 2017, bo predstava - prva slovenska uprizoritev - *Peggy Picket vidi boga v obraz* Rolanda Schimmelpenniga, dramo bo režiral Primož Ekart.

V dodatnem programu bo baletni večer

Utrinek iz predstave *Norci iz Valencije*

Zarota tišine, avtorja koncepta in ko-reografa sta Michal Rynia in Nastja Bremec (koproducent Zavod MN produkcija). Pod dirigentsko paličico Simona Perčiča in v režiji Jaše Jamnika bo v decembru *Koncertna mora*; koproducent decembru bo Mateja Koležnik režirala "kabare makabre" *Peter Kušter*, prvo slovensko uprizoritev tega dela, katere-

režiji Jake Ivanca (Gledališče Koper), in *Večno mladi* Erika Gedeona; režijo podpisuje Sandy Lopičić (Drama SNG Maribor). Ob začetku gledališke sezone 2016/2017 bo v soboto, 17. septembra, *Noč odprtih vrat*, do polnoči. Ogledi so brezplačni. Ob 20. uri bo na velikem odru komedija o prekipjavajočih stra-

steh *Norci iz Valencije* v režiji Nenni Delmestre, ob 20.30 bo na malem odru igralka Patrizia Jurinčić, ki bo v jeseni (skupaj z Juretom Kopusarjem) pristopila k igralskemu ansamblu SNG Nova Gorica, predstavila monodramo (*Moj Devetsto*). Ob 21.45 bo v zgornjem foyerju predstavitev novih mladih igralcev, ki so se ansamblu SNG Nova Gorica pridružili zadnji dve leti (Patrizia Jurinčić, Matija Rupel, Urška Tauffer, Žiga Udir, Andrej Zalesjak). Ob 21.45 do 24. ure bodo brezplačni vodeni ogledi gledališča. Možen bo tudi vpis abonmaja, blagajna gledališča bo namreč odprta do 24. ure.

Pri nakupu rednih vstopnic imajo dijaki, študentje, upokojeanci in invalidi popust. Abonenti SNG Nova Gorica, Gledališča Verdi iz Gorice, SSG Trst, Gledališča Koper in Koso-velovega doma Sežana imajo pri nakupu vstopnic za domače reprize 20% popusta, abonenti SNG Nova Gorica imajo pri nakupu vstopnic za gostujoče predstave 20% popusta. Tudi v letošnji sezoni bo SNG Nova Gorica imelo pester abonma za najmlajše, in sicer v dveh abonmajih, Mali in Veliki polček. Medea Novak bo vodila Gledališke igralnice za otroke.

Pod okriljem gledališča bo še naprej ustvarjal tudi Amaterski mladinski oder. Vpis abonmajev je možen pri blagajni SNG Nova Gorica (Trg Edvarda Kardelja 5, Nova Gorica), vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00, ob sobotah od 10.00 do 13.00 ter uro pred začetkom predstav. Tel. 00386 (0)5 335 22 47 in 00386 (0)5 335 22 51

E blagajna@sng-ng.si in info@sng-ng.si

Iva Koršič

Barkovlje / Praznovanje sv. Jerneja

Bogat verski in kulturni dogodek

Že nekaj let častijo v Barkovljah farnegega zavetnika sv. Jerneja z dvojezično mašo. Tako je bilo tudi v nedeljo, 28. avgusta. Mašo je daroval generalni vikar msgr. Pietro Emilio Salvade', somaševali

Foto damjan

pa so barkovljanski župnik Antonio Greco, za slovensko versko skupnost pa msgr. Franc Vončina. Prisoten je bil tudi nekdanji župnik Elio Stefanuto. Bogoslužje je spremljalo petje domačega cerkvenega zbora, ki ga vodi Ladi Vodopivec: na orglah je pevski sestav spremljal maestro Giuseppe Zudini. Pevci so med drugim ubrano zapeli Vrabčovo mašo in tudi nekaj nabožnih pesmi. Svoj doprinos so prispevali tudi italijanski pevci pod vodstvom prof. Lidie Vizini. Tako široka pevska zasedba je še bolj oplemenitila dvojezično bogoslužje, med katerim je bil tudi offer za stroške praznika. Po sveti maši so se verniki v procesiji s svečkami v rokah odpravili po bližnjih ulicah. Godbeno društvo Viktor Parma pod vodstvom Danijela Grizoniča je sodelovalo pri tem dogodku z bogatim izborom nabožnih pesmi. Nebo, ki so ga med procesijo nosili moški, sta barkovljanski veski skupnosti darovala Maksimiljan, brat cesarja Franca Jožefa, in njegova soproga Carlota pred 141 leti. / VP

Kratke

Tudi v Trstu: Slovenija, moja država?

Društvo slovenskih izobražencev bo začelo novo kulturno sezono **V ponedeljek, 26. septembra**, v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu. **Ob 20.30** bo za uvod v novo delovno leto nastopila tržaška pianistka Jana Zupančič.

Sledila bo javna razprava, ki se vključuje v vseslovenski Socialni teden (22. sept. – 1. okt.). Letos je posvečen razmišljanjem in drugim pobudam, ki naj odgovorijo na izzivalno vprašanje: Slovenija, moja država?

Tržaško srečanje se bo lotilo razmerij med matico in zamejstvom pod naslovom **KO SE ZAPLETE MED MATICO IN ZAMEJSTVOM Razlogi, pričakovanja, predsodki** - Okrogla miza o včasih nelahkih stikih med Slovenci v Italiji in v Republiki Sloveniji.

Za okroglo mizo se bodo razgovarjali slavist in prvi minister za Slovence po svetu prof. Janez Dular, deželni predsednik Slovenske skupnosti odvetnik Peter Močnik in predstavnik mlajše generacije publicistka Urška Makovec ter kirurg Peter Spazzapan. V imenu prirediteljev Socialnega tedna bo na začetku pozdravil inž. Janko Korošec.

Slovenci v Italiji: Torrenti soglašja, da je čas za spremembe

Deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti je po nedavnem srečanju s predsedniki paritetnega odbora za vprašanje slovenske manjšine, Slovenske kulturno gospodarske zveze (SKGZ) in Sveta slovenskih organizacij (SSO) dejal, da je bil njihov poziv "zanimivo in dolžnostno dejanje". Ksenija Dobrila v imenu paritetnega odbora in Rudi Pavšič za SKGZ ter Walter Bandelj za SSO so namreč v spomenici zapisali, da bi bilo treba ponovno proučiti vlogo jezikovnih manjšin v Furlaniji Julijski krajini in posodobiti predstavniki model.

"V naši deželi se spreminja upravni ustroj, zato je prav gotovo primerno, da razmislimo o novih rešitvah, ki bodo zagotovile slovensko zastopnost v raznih organih", je izjavil Torrenti. "Dobrodošla bo vsaka sprememba, ki bo Slovincem priznala njihovo pomembno družbeno vlogo".

Med srečanjem, ki se ga je v prvem delu udeležila tudi predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani, je bilo sicer v ospredju vprašanje slovenskega predstavnika v rimskem parlamentu, v nadaljevanju razprave pa so slovenski predstavniki opozorili na nekaj odprtih vprašanj, pri čemer je Ksenija Dobrila še posebej poudarila nojo, da čim prej začne delovati Centralni urad za slovenski jezik. / ARC/PV

Čezmejno sodelovanje

Dežela FJK se je vključila v kopico projektov

Sklepi deželne vlade je Furlanija Julijska krajina uradno pristopila k številnim čezmejnim projektom na področjih turizma, pohodništva, energetske varčnosti in zaščite narave. Vsi se potegujejo za pomoč iz Programa Interreg V-A Italija-Slovenija za obdobje 2014-2020, še zlasti

za sredstva iz razpisa tretje prednostne osi, imenovane *Varstvo in spodbujanje naravnih in kulturnih virov*. Sem spada na primer načrt, da bi ob slovensko-italijanski meji iz že obstoječih in novih kolesarskih stez uredili novo in enovito prog, ob kateri bi kolesarji spoznali tudi dediščino časa, ko je svet

delila hladna vojna med Zahodom in Vzhodom. V Evropi namreč že več let deluje združenje European Green Belt (EGB), ki vzdolž nekdanje "železne zaves" neguje kopico zgodovinskih in naravnih znamenitosti. Furlanija Julijska krajina z italijanskimi in slovenskimi partnerji projekta "In bici tra Italia e Slovenia lungo la European Green Belt" (S kolesom med Italijo in Slovenijo vzdolž evropskega

zelenega pasu) si prizadeva, da bi ob slovensko-italijanski meji nastala kolesarska pot, ki bi se z zaščitno oznako EGB vključila v Iron Curtain trail, mrežo kolesarskih poti ob nekdanji železni zavesi. Ostali projekti, h katerim je uradno pristopila Furlanija Julijska krajina, so Oasis Time Machine, Nat2care, Kar. la, Energy care, Promount, Alpis in Pot miru od Alp do Jadrana. Prvi trije so usmerjeni k ohranjanju biotske raznovrstnosti in širjenju vedenja o njej. Kar. la, pri katerem je med partnerji tudi Občina Doberdob, ima kot

glavni cilj nego kraških jezer, medtem ko sta v središču pozornosti projektov Oasis Time Machine in Nat2care mlake, gorska jezera in življenjski prostori znotraj območja Nature 2000. Energy Care je projekt, ki ponuja več rešitev za omejevanje onesnaževanja, še zlasti z izboljšanjem vsakodnevnih navad ljudi, boljše politiko mestnega prometa in primerno varčnimi ogrevalnimi sistemi v stanovanjih. Projekt Promount pa cilja k boljše sodelovanju med občinami in drugimi organi

lokalne samouprave za izdelavo enovite čezmejne politike pri preprečevanju naravnih nesreč, ki se pojavljajo zaradi segrevanja okolja v goratih predelih. Z gorami je povezan tudi projekt Alpis, ki stremi k ureditvi čezmejnih pešpoti. Projekt Pot miru od Alp do Jadrana pa je nadgradnja dejavnosti številnih partnerjev na obeh strani meje v programskem obdobju 2007-2013. Na vrhu želja je, kot znano, kandidatura Posočja za vključitev na seznam Unescove dediščine.

ARC/PV

Hvala Bogu!

Pri sv. Vincenciju v Trstu je še slovenska služba božja

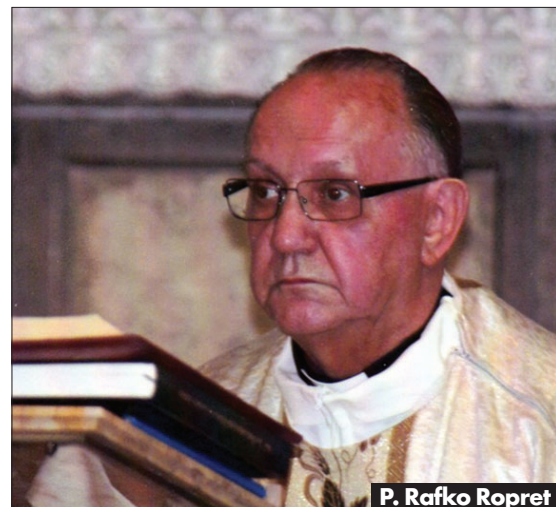
Nekdanji rojanski župnik don Umberto Piccoli in sedanji župnik pri sv. Vincenciju v Trstu na ulici Petronio nam mašuje po slovensko. Zaradi padca patra Rafka Ropreta, ki je pri nas maševal, je župnik Umberto Piccoli, v nedeljo, 7. avgusta 2016, prvič, pri maši ob 8. uri, maševal v slovenskem jeziku. Že pred meseci nam je pater Rafko povedal, da mora zapustiti Trst, ker njegovi sobratje sakramentinci zapirajo tržaško postojanko. Takoj smo zaprosili našega župnika za razgovor, ker nismo vedeli, kako bo, ali bo sploh še slovenska maša pri sv. Vincenciju. Bili smo zelo užaloščeni, ker prav letos poteka 60 let, odkar je msgr. Ukmar poskrbel, da imamo v naši cerkvi mašo v materinem jeziku.

Med tem razgovorom z župnikom nas je sam don Umberto Piccoli spodbudil z besedami, da ne smemo opustiti naše slovenske maše in petja v tej župniji in da bo že na kakšen

način sam poskrbel za to. Res se je pozanimal pri škofu, če bi ga mi verniki lahko zaprosili za pomoč. Škofov odgovor pa je bil, da ni duhovnikov in naj si pomagamo, kot moremo in znamo. In tako, upajoči v Božjo pomoč, smo načrtovali zadnjo slovesno mašo z našim patrom Rafkom dne 4. septembra. A vsi računi so se prekržali zaradi padca in zloma reber patra Rafka in tako ga je nadomestil kar sam župnik. Sam mašuje v slovenščini in lepo izgovarja besede, mi odgovarjamo in poje mo po slovensko, edinole pridiga je v italijanskini. Resničen je tisti rek: "Bog vidi in previdi". In tudi tokrat se je zgodilo tako.

V nedeljo, 28. avgusta, je šla skupnica na obisk k patru Rafku v njegovo zadnje domovanje v ulico Strada di Fiume, zraven cerkve sv. Marka evangeli-

sta, kjer zapirajo svojo postojanko patri sakramentinci. Hoteli smo se mu zahvaliti za nje-

P. Rafko Ropret

govo delovanje v naši župniji. Našli smo ga kar pogumnega. Povedal nam je, da bo za nekaj časa stanoval pri sestrah pri Sv. Ivanu, dokler ne bo okreval; zlomil si je kar štiri rebra. Nato ga čakajo v Ljubljani, kjer upa, da bo dobil kakšnega mladega

fanta, da bi tam ustanovil red sakramentincev.

Takole se je glasilo naše zahvalno pismo:

Za našo slovensko versko skupnost je prišel tisti neljubi trenutek, ko se poslavljam od našega cenjenega patra Rafka Ropreta. Mislimo, da tudi njemu ni lahek ta odhod iz te župnije in tudi iz Trsta. Tukaj pri nas je maševal od 9. oktobra 2011. Njegovo dobroto in milino smo vsi vzljubili, se z njim odpravljali na naše vsakoletne izlete ter skupaj praznovali njegov 80. rojstni dan. Njegovi načrti pa so bili drugačni, zato bo odpotoval v Ljubljano z upanjem, da pridobi kakšnega mladega fanta za njihov red, ki bi na novo nastal v Sloveniji. Mi mu iz srca želimo, da bi se te njegove sanje uresničile.

Hvaležni verniki in pevski zbor sv. Vincencija

Tako pri sv. Vincenciju nadaljujemo slovensko molitev in pesem, zahvaljujoč se Bogu in našemu požrtvovalnemu župniku.

Obzič Piščanc Irma

Glasbena matica ob začetku šolskega leta

Nove ponudbe in skupne dejavnosti

Nekoč je glasbena šola izpolnjevala svojo nalogo s poukom iz glavnih oz. najbolj razširjenih glasbil, morda še z delovanjem šolskega zbora ali orkestra. Danes so se razmere bistveno spremenile, skupaj z zahtevami otrok in staršev, s potrebo po širokem razponu glavnih, stranskih in skupinskih predmetov, ki ustrezajo povpraševanju zelo različnih "uporabnikov". Glasbena matica se je v zadnjih desetletjih bistveno posodobila, da zdaj lahko mirno zaplava kot moderna ustanova na valu novosti in raznolikosti. Šolsko leto se je začelo pred nekaj dnevi na vseh sedežih, kjer so pouk obogatila in popestrila nove ponudbe.

V Gorici pripravljajo posebno izvedbo tradicionalnega srečanja komornih skupin šole, ki bo letos obeležilo desetletnico v bolj slovesni obliki v dvorani Kulturnega

doma. Čisto novo bo sodelovanje s SCGV Emil Komel, s katerim bo Glasbena matica priredila skupne tečaje in nastope na podružnici v Dober-

Bogdan Kralj (foto IG)

dobu. V Trstu sta nastala dva tečaja akademske stopnje za pianiste in violiniste, kjer priznani mojstri, kot so Sijavuš Gad-

jev, Vasilij Meljnikov in Helfried Fister, sprejemajo najbolj nadarjene in ambiciozne učence. Ena večjih novosti je tudi ustanovitev jazz oddelka, ki ga bo vodil Andrej Pirjevec: obsegal bo pouk kitare, bas kitare, tolkal in petja, s specifičnimi glavnimi in stranskimi programi. Na področju skupinskih aktivnosti pa bo Bojan Cvetrežnik vodil ure, pri katerih bo prikazal različne načine učenja in različne zvrsti, ki bodo namenjene izključno godalom, skupinski pa bo tudi pouk za zelo mlade kitariste, ki bo potekal po prvih metodah Suzuki. Skupinska bosta tudi predšolska glasbena vzgoja, letos z izvedencem za metodo Montessori, in plesno gibalni tečaj po starostnih skupinah, ki ga bo vodila Raffaella Petronio. Na zborovskem področju pa se bo otroškimi zasedbami Krasje in Mini Krasje, skupinama Anakrousis in Vikra ter mešanemu zboru Gallus pridružil še mladinski zbor.

V Benečiji bo osrednji dogodek praznovanje 40-letnice delovanja Glasbene matice v Videmski pokrajini. V Kanal-

ski dolini pa bo šola obogatila seznam učnih predmetov s kitaro in petjem, ustanovila bo tudi otroški zbor in uvedla novo sodelovanje z združenjem Černet.

Vredna omemba je tudi dodatna novost: zaradi kakovosti pouka se je veliko italijanskih družin odločilo za vpis otrok na Glasbeno matico: da bi šola ohranila eno svojih ustanovnih poslanstev, kot je pouk v slovenščini, bo od letošnjega šolskega leta ponudila italijansko govorečim učencem in njihovim staršem tudi pouk slovenščine (v Trstu in v Špetru).

Ravnatelj Bogdan Kralj je zelo zadovoljen z letošnjimi načrti, ki so nastali na trdni osnovi lanskega, rekordnega šolskega leta: "V izvedbo lanskimi projektov smo vložili nadpovprečen trud, lahko pa si drznem trditi, da je bila najbogatejša sezona šole v povojnem času. Uresničili smo 134 zamisli in v to število ne spadajo manjša sodelovanja, ampak nastopi na festivalih in v prestižnih dvoranah v mednarodnem okolju, gledališke in glasbene koprodukcije, prirejanje tekmovalij in obsežnih festivalov, kot je Festival Kras".

PAL

Pogovor / Danijel Novak, predsednik Društva slovenskih čebelarjev

Razumeti moramo, da brez čebel ni kmetijstva!

V tem vročem poletnem obdobju je čebelarstva sezona že mimo. Na intervju smo tako povabili gospoda Danijela Novaka, predsednika Društva slovenskih čebelarjev, da bi mu postavili nekaj vprašanj glede te tradicionalne dejavnosti, ki ima na Tržaškem kar nekaj privrženecov. Vredno omembe pa je predvsem dejstvo, da so člani tržaškega čebelarstva od samega začetka vzpostavili trdno in plodno vez s slovenskim čebelarstvom okoljem.

Pred kratkim je čebelarstvo imelo svoj praznik. Kdaj in zakaj se je porodila zamisel za tovrstno praznovanje?

Praznik smo zasnovali že ob samem začetku našega društvenega delovanja pred tremi leti, saj smo vselej podpirali predvsem družjenje med ljubitelji te kmetijske panoge. Praznik se je v nekaj letih razširil v pravo veselico, ki združuje društvene člane in njihove sorce ter širok krog prijateljev čebel. Dogodek je vsako leto v poletnem času na sedežu našega društva v ekološkem in večnamenskem centru 'Gornji zavod' na Padričah, kjer je društveni čebelnjak. Le-tega sestavljajo trije

Načrtov nam ne manjka, prvi na spisku je izdelava prapora, s katerim bo naše društvo še bolj razpoznavno.

Kaj bi nam lahko povedali o izdelavi prapora? Kako bo izdelan in kje? Kaj bo vseboval z vsebinskega vidika in kakšna bo njegova "vizualna" podoba?

Naše društvo se tudi glede izdelave prapora zgleduje po slovenskem prostoru. Navezali smo stike z ljubljanskim podjetjem Ta-

Kakšen je obračun le-te?

Sezono smo sklenili sredi julija, ko navadno končujemo obirati lipov med in medišča nasploh izpraznimo. Obračun letošnje letine v primerjavi z lansko ni dober. Letos nas je v drugi polovici cvetenja akacije presenetila prevelika količina dežja, ki je skvarila cvetove. Tudi lipovega medu bo malo. Nad skromnostjo letine se pritožujejo tudi prijatelji čebelarji iz Slovenije.

Kako vaše društvo spodbuja

nije sprejela medse. Slovenija je majhna proizvajalka medu, a velikanka v čebelarstvu stroki. Prednost naše društvene izkušnje je zato v tem, da imamo vpogled bodisi v slovensko bodisi v italijansko čebelarstvo sredino. Glede geografske razčlenitve je pa tako: na Tržaškem moramo razlikovati med kraško in istrsko mikroklimo. Več čebelarjev je sicer na Krasu, kjer je veliko rešeljke na začetku sezone in predvsem lipe. V Bregu je bolj razširjeno točenje akacijevega in cvetličnega medu: včasih razpolagamo v Istri tudi s hrastovo mano. Nekoliko težav imamo z bršljanovim medom, ki ga itak pri nas ni veliko: v mediščih ostaja v dokaj trdem stanju. Upam, da bomo v prihodnje uvedli pri nas bolj sistematično gojenje te sorte.

čebelarstvo dejavnost in predvsem čebelarstvo kulturo na Tržaškem? Kako je z logističnega in geografskega vidika razčlenjena čebelarstva dejavnost na Tržaškem? Društvo je nastalo z željo, da bi se prešteli slovenski čebelarji Tržaškega pokrajinskega konzorcija. Ugotovili smo, da nas je dobra polovica Slovencev. Zedinili smo moči in ustanovili društvo tudi z namenom, da bi navezali čim več stikov s slovenskim čebelarstvom svetom. Korak v to smer je po nastanku društva bila prošnja za pristop k Čebelarstvu Slovenije: ta naveza nam je posledično ponudila možnost korištenja dolgoletne

novili društvo tudi z namenom, da bi navezali čim več stikov s slovenskim čebelarstvom svetom. Korak v to smer je po nastanku društva bila prošnja za pristop k Čebelarstvu Slovenije: ta naveza nam je posledično ponudila možnost korištenja dolgoletne

Naš moto je: Moja čebela gre tudi na sosedov vrt. Čebel namreč ne moreš ukrotiti, gredo kamorkoli.

izkušnje slovenskih čebelarjev in tudi dovoljenje zastonske navzočnosti na strokovnih čebelarstvih predavanjih v matični domovini. Neposreden in drago cenjen stik s slovenskim čebelarstvom svetom je močno izboljšal našo dejavnost. V ponos si štejejo, da smo postali prvo zamejsko društvo, ki ga je ČBZ Slove-

vzorci panjev, po zgledu treh čebelarstev sistemov: se pravi AŽ panji (ti so slovenskega izvora), TB in LR nakladni panji, po ameriškem izročilu.

Ponosno poudarjam, da je udeležencev našega društva vedno več. Poleg običajnih prazničnih točk je naš praznik priložnost za strokoven obračun našega delovanja in za podkrepitev naše znanstvene podlage. Letos nam je bilo v veliko pomoč predavanje podpredsednika Obalnega čebelarstva društva Koper Klavdija Babiča, ki je ob enem član Čebelarstva zveze s Slovenijo in velik izvedenec v pokusni medu. Babič se je pogolobil v zakonitosti pokusne medu in različne sorte medu, ki so prisotne na Krasu in v Istri. Na celodnevem druženju smo tudi poglobljeno spoznali navdse zanimivo dejavnost prijatelja Draga Malija iz Sezane, ki se poleg čebelarstva posveča še rejenju golobov-pismoš. Skratka, praznik je priložnost deljenja mnenj in izkušenj, hkrati pa s srečelovom tudi spodbuda, da izboljšamo stanje društvene blagajne.

cen družine Vidmar, ki ima dolgoletno izkušnjo na področju izdelave tovrstnih simbolnih znakov. Ne bi se rad spuščal v podrobnosti načrta, ker bi rad, da bi se pričakovanje razkritja prapora stopnjevalo. Lahko pa povem, da bo grb našega društva imel pomembno mesto na njem, obenem bomo s praporom spodbudili delovanje društva. To je znak nekega privilegija, in čim večje število žebličkov bo imel prapor, bolj bo izdelek vseboval tudi osrednje značilnosti našega tržaškega prostora. Kot zanimivost dodajam še to, da bo prapor vseboval tudi t. i. žebličke. Gre za posebno kovinsko oznako po vzorcu lipove vejice, ki bo pripeta na drog prapora: na njej bodo zapisana imena oseb, ki so z denarnim prispevkom spodbudile delovanje društva. To je znak nekega privilegija, in čim večje število žebličkov, tem bolj bo izdelek pomemben. Po tem praporu bomo postali še bolj prepoznavni v našem prostoru in v Sloveniji.

Letošnja čebelarstva sezona se je končala sredi poletja.

Obvestila

Romanje v Medjugorje od 7. do 10. oktobra 2016. Odhod avtobusa v petek, 7. oktobra, zjutraj z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici ali iz Rožne Doline. Za tržaške romarje se avtobus ustavi pri bencinski črpalki na Kozini. Povzpeli se bomo na Križevac, obiskali kraj prikazovanj, Podbrdo in še druge ustanove, kjer skrbijo za sirote in mladino. Vračali se bomo v ponedeljek, 10. oktobra, po magistrali po dalmatinski obali. Ustavili se bomo pri hrvaškem Lurdu in se vrnili domov v večernih urah. Prijave: Darko (0039) 370 3201305, Ana (00386) 05 3022503, župnik Jože Markuža (0039) 040 229166. Romarji iz Slovenije in Italije potujejo z veljavno osebno izkaznico. Pri vpisu se poravnajo stroški prevoza in namestitve pri družinah. Vpis do zasedbe mest na avtobusu.

Darovi

Združenje prostovoljcev Hospice Adria - onlus vabi v skupino za samopomoč žalujočim ob izgubi drage osebe. Predvideno je 8 srečanj, na sedežu društva v ul. Mazzini 46 v Trstu, vsak ponedeljek od 17. do 18. ure. Informacije: Branka 340 3864889.

V spomin na predragga bratranca Dolfija Repinija darujeta Magdy in Grazia 25 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

V spomin na svaka Dolfija darujeta Gigi in Boži 20 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

Za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu daruje N. C. 20 evrov.

V spomin na Dolfija daruje Marta z družino 50 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

Sv. Jernej v Mačkoljah Praznik po domači tradiciji

Foto A. Novak

Praznovanje svetega Jerneja v Mačkoljah se je začelo že v sredo, 24. avgusta, ko ta svetnik dejansko goduje. Večerno mašo so že po večletni tradiciji sooblikovali mladi. Po njej je upravitelj mačkoljanske župnije g. Metod Lampe blagoslovil nove majice za domače pritrkovalce - njihova skupina šteje kar 12 članov in v njej so zastopane 3 generacije. Osrednje slovesnosti pa so se zvrstile v nedeljo, 28. avgusta. Dopoldanski sveti maši je pozno popoldne sledila še procesija po vasi, ki jo je vodil upokojeni tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Popoldansko slavje je uvedlo praznično pritrkovanje, nato je msgr.

Ravignani v cerkvi nagovoril zbrane vernike ter jim prikazal lik tega Jezusovega apostola, ki je še posebno priljubljen svetnik in zavetnik marsikateri župnije. Blagoslovil je tudi novo bandero s podobo svetega Jerneja, točneje z reprodukcijo starega lesenega kipa, ki domuje na oltarju mačkoljanske cerkve in ki so ga verniki še do lani nosili v procesiji. Med samo procesijo so se oglasile pete litanije Matere božje, med postankom na vaškem trgu pa je upokojeni škof, po že ustaljeni navadi, blagoslovil tudi vozila in voznike. Verskemu delu slovesnosti je sledilo še družabno srečanje za vse prisotne.

Foto Zvonko Vidau

Ob Marijanskem shodu se je po openskih vaških ulicah v nedeljo, 11. septembra, vila tradicionalna procesija z Marijinim kipom na čelu. V cerkvi sv. Jerneja pa je bilo slovesno bogoslužje, ki ga je ob somaševanju slovenskih duhovnikov tržaške škofije daroval tržaški častni škof Evgen Ravignani.

Ob predstavitvi vodiča V hribe z otroki Množičen družinski pohod na Matajur

Okoli tristo otrok in staršev se je v soboto, 3. septembra, udeležilo pohoda na Matajur, in sicer med planinskima kočama Pelizzo in Dom na Matajuri, ob predstavitvi dvojezičnega vodiča *V hribe z otroki*, ki je izšel pri Mostu. Čedajska založniška zadruga je predsta-

demski pokrajini prisotna slovenska manjšina, in v sosednjem Posočju, je predstavila Luisa Battistig. Spomnila se je tudi svojih otroških let, ko zanjo hoja ni bila rekreativna dejavnost, ampak vsakdanja potreba, da bi šla v šolo ali da bi staršem pomagala pri delu na planinski kmetiji. Radoved-

Francesca Tosolini je razložila, da številni starši nosijo svoje malčke, stare šele nekaj mesecev, po hribih in dolinah, gozdovih in travnikih s pomočjo posebnih nahrbtnikov in nosilk in potem to navado nadaljujejo, ko otroci zrastejo in lahko že hodijo sami. "Izbrali smo enainvajset lahkih pohodov, ki ne zahtevajo veliko truda, ki niso posebno nevarni in nudijo tudi možnost zabave. Ko namreč gremo na pohod z otroki, moramo najprej pomisliti na njihovo prednostno zaposlitev, na igro! Tudi veliki alpinisti, tisti, ki se odpravijo na najbolj nemogoče stene, so zaupali, da so enostavne steze drugače ocenili, ko so ponovno stopili nanje s svojimi otroki. Nič ni boljšega kot se veseliti z otrokom ob novih odkritjih in gledati stvari z njegove perspekti-

ve", je povedala. Zdravnica - kardiologinja Sara Baroselli je poudarila pa številne pozitivne učinke hoje na telesno zdravje. Z redno hojo poskrbimo za kondicijo in hkrati zmanjšujemo verjetnost za srčno-žilna obolenja. Hoja namreč ugodno vpliva na prekrvavitev telesa in krepi srce.

V vodiču *V hribe z otroki* je opisanih 21 pohodov. V Kanalski dolini: Rabeljsko jezero, Dom Zucchini nad Belo pečjo, s kolesom od Žabnic do Spodnjega Belopeškega jezera, Pastirski stanovi v Vrtinjem logu, Dolina Zajzera, Dom Grego na sedlu Rudni vrh, Dom Pellarini na Velikem Nabojsu, Planinska kočica na selu Lom in Planina Priu. V Režiji: Ta lipa pot na Solbici in Ta par Tigru. V Benečiji: Joanac nad Čanebolo, Medvedja vas na Štupci, Vrh Matajurja, Marsinska planina, Sveti Martin, Na Kolovrat s Solarij, Slap Kot pri Podutani in Na Staro Goro preko Pika. V Posočju: Slap Kozjak pri Kobaridu in Tolminska korita.

vitev in pohod organizirala v sodelovanju s Planinsko družino Benečije v sklopu 40. gorskega praznika na Matajurju.

"Toliko otrok naenkrat pri naši koči nismo še videli", je poudarila predsednica PDB Luisa Battistig, ki je pohod vodila in udeležencem - večina jih je bila iz Furlanije - povedala tudi o Slovencih v Benečiji in o delovanju te organizacije. Beneški planinci so pri Domu na Matajuri otrokom postregli z malico, nato so se pohodniki vrnili v kočico Pelizzo na Laze za predstavitev vodiča.

Zbrane je najprej pozdravil savodnjski župan Germano Cendou, ki se je veselil tako številne udeležbe na pohodu in pohvalil izid knjižice. Obljubil je, da si bo občina Savodnja še naprej z vsemi močmi prizadevala, da bi na Matajur privabili čim več ljudi, saj je privlačna turistična točka skozi vse leto.

Vodič, v katerem je v slovenščini in italijanščini opisanih 21 lahkih pohodov na območju, kjer je v vi-

ni publiko je razkrila, da je kot deklica na Matajurju pasla krave, in tudi pokazala tradicionalno domačo obutev - žeke, ki jih je takrat nosila.

Nato so spregovorile avtorice knjige. Vse tri so Furlanke, dve imata moža iz Benečije. Novinarica Erica Beltrame, ki je tudi odbornica za šolstvo in otroška vprašanja na občini Tavagnacco, je povedala, da je vodič nastal na podlagi uspeha, ki ga ima stran na facebooku "Camminare coi bambini in Friuli e dintorni" (Hoditi z otroki v Furlaniji in sosesčini), ki je nastala junija 2015 na pobudo treh pohodniških mamic na osnovi poti, ki so jih neposredno izkusile same. "Med desetimi pohodov se mnogi vijejo na delu videmske pokrajine, kjer je navzoča slovenska manjšina. Kanalska dolina, Režija in Benečija nudijo poleg lepote svojega ozemlja in neokrnjene narave še izredno kulturno bogastvo", je dejala.

Diplomirana športna trenerka

ISTRSKI PRIIMKI (8)

HRVATIN

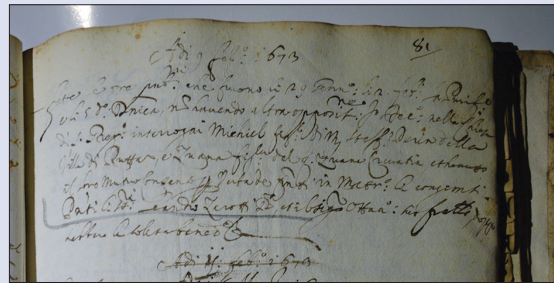
Zelo pogost priimek v Šmarjah pri Kopru na prvi pogled kaže, da gre za potomce nekega Hrvata. V resnici pa mogoče sploh ne gre za Hrvata, ampak za

Njegovo etnično mešano prebivalstvo se je skorajda v celoti izselilo v Italijo leta 1954.

Na enak način so nastali tudi priimki Horvat, Hrvat, Hrovatin, ki jih najdemo po vseh srednjeevropskih deželah. Horvat je najpogostejši priimek na Hrvaškem in Slovaškem (Horvath). V Sloveniji je drugi najpogostejši priimek, med najpogostejšimi pa je tudi na Madžarskem.

Na svetu živi več kot 2100 Hrvatov, največ na Hrvaškem (1000), v Sloveniji (724) in v ZDA

(270). Več kot polovica slovenskih Hrvatov prišleka iz hrvaških dežel. To pa je bil lahko tudi Srb, Albanec ali Vlah. Nekdo, ki se je pač priselil z juga. V Slovenski Istri imamo tudi naselje Hrvatini na Miljskem hribu.

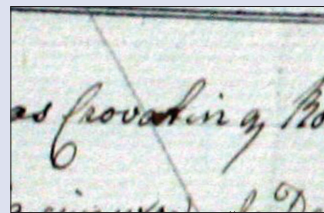
Poroka Ivane Hrvatini je bila v koprski stolnici 9. februarja 1673. Knjigo danes hrani Škofjski arhiv Koper.

Rodovnik ene od šmarških rodbin Hrvatini, ki ji sledimo vse do leta 1670.

Tino Mamič

Zapis Hrvatini kot Crevatin v Šmarjah iz začetka 19. stoletja. Knjiga je danes v Škofjskem arhivu Koper.

živi v obalno-kraški statistični regiji. V Italiji pa živi okoli 600 Crevatinov.

V Kopru najdemo Hrvatine v vseh zgodovinskih obdobjih. V poročni knjigi iz druge polovice 17. stoletja najdemo zapis, da sta se vzela Mihael Perin in Ivana Hrvatini, hči Ivana Hrvatina. Verjetno je bila nevesta doma iz Šmarij.

Danes priimek, ki izvira iz Šmarij, zapisujemo samo v eni različici, Hrvatini. Po drugih deželah pa najdemo tudi Hrvatine in Hrovatine. Na Erzelju na Vipavskem je tako leta 1499 živel Gregor Hrovatin. Pavle Merku' je priimek našel tudi v srednjeveškem Trstu. V latinskih zapisih pa so ga zapisovali navadno kot Crevatin. Enako se glasi tudi italijanska različica tega priimka.

(Rubrika istrski priimki je nastala ob podpori Luke Koper in projekta Živeti s pristaniščem.)

Najbolj obremenjena proga v Evropi terja izgradnjo nove Drugi tir za razvoj gospodarstva, države in blaginjo ljudi

Profesor dr. Maks Tajnikar je v Delu (SP, 23. 7. 2016) na dolgo in široko dokazoval, da naložba v drugi tir ni donosen posel ne za zasebnika ne za državo, tudi v primeru njegovega financiranja z brezobrestnimi krediti. S čimer se je zaletaval v odprta vrata, saj je splošno znano, da je prometna infrastruktura javna dobrina, ki jo praviloma financira država z nepovratnimi sredstvi, po novem tudi evropskimi, in po potrebi tudi z najetjem kakega ugodnega kredita. Pri tem pa je avtor teksta obšel bistvene okoliščine in argumente, ki narekujejo takojšnjo izgradnjo tira. Naj se v nadaljevanju, spričo omejenosti prostora in kompleksnosti problematike, na kratko dotaknem le nekaterih izmed njih. **Neustreznost in velika rizičnost zdajšnje enotirne proge Koper-Divača**

Nove prometnice se gradijo, ko postanejo razmere na zastarelih, neprimernih ali iztrošenih pro-

metnih poteh neznošne, ovirajo nadaljnji gospodarski razvoj, ogrožajo okolje in varnost ljudi ipd., kar je primer tudi pri sedanjih enotirni progi Koper-Divača. Po izjavah predstavnikov SŽ je proga med najbolj obremenjenimi v Evropi in zraven tega še iztrošena ter na robu svojih zmogljivosti. Tračnice pokajo, tudi po dvakrat na teden. Obnavljanje dotrajanih odsekov in sanacije poškodb blokirajo prevoze po več ur in dni. Zgrajena je bila kot industrijski tir za 1,5 mio ton, po standardih iz 19. stoletja, kaj šele prog, ki povezujejo pomembna mednarodna pristanišča in morajo biti dvotirne, zaradi česar je lahko Koper ob status mednarodne luke. Proga teče po poplavnem področju Rižane in nedavne večje poplave so skoraj odnesle najbolj izpostavljen ovinek v zaselku Miši pri Dekanih. Pri premostitvi kraške stene ima proga po sedanjih standardih prepovedan naklon (prek 25%) ter z za-

viranjem na tem odseku povzročajo pogoste požare velikih razsežnosti, z ogromno materialno škodo. Teče po vodovarstveno zaščitenem področju Rižane in bi lahko zaradi kakega večjega izliva nafte, kemikalij ipd. cela obala za dolgo časa ostala brez pitne vode, čemur pa se je drugi tir izognil. Z namenom povečevanja propustnosti se gradijo gosta izogibalšča ter čaka nanje tudi po sedem vlakovnih kompozicij hkrati, da odpeljejo mimo vlaki iz nasprotni smeri, ki sopihajo proti Divači in nazaj s povprečno hitrostjo 35 km/h, medtem ko predpisujejo novi evropski standardi najmanj 150 km/h. Vlaki tudi ne morejo tesno voziti drug za drugim, ker naprave za električno napajanje

ne prenašajo večjih obremenitev. Železničarji hitijo z obnavljanjem in saniranjem proge, povečujejo zmogljivosti napajalnih postaj, posodablajo signalnovarnostne naprave, gradijo nova izogibalšča, ukinili so potniški promet na progi itn., s čimer so ustvarili čudeže in pripeljali zmogljivost proge od začetnih 1,5 mio ton tovora na skrajno gornjo mejo sedanjih 11 mio. S tem je proga postala zamašek in je človeka strah pomisliti, kaj bo naslednjih deset let,

ko drugi tir še ne bo zgrajen, in ko že danes sleherni večji incident ali zastoj povzroči pravi kolaps tako v pristanišču kot tudi

na celotni prometni verigi. Kot smo to lahko videli ob nedavnem večdnevem zastoju prometa zaradi neljubih dogodkov na železniškem omrežju, in kot se je to ponovilo ob zadnjem nasilnem blokiranju prometa s strani protestnikov.

Prezrta resna in skrb vzbujajoča opozorila poslovnih partnerjev Dogajanja pozorno spremljajo tudi naši poslovni partnerji. Že leta 2003 sta svetnik v deželnem zboru Štajerske Peter Hagenauer in deželni glavar Zgornje Avstrije Josef Puhlinger rotila Slovenijo, naj pohiti z izgradnjo drugega tira pred končanjem nove hitre proge Gradec-Celovec, ki bo preusmerila del tovora v italijanska pristanišča. Clemen Koja, veleposlanik Avstrije, ki zagotavlja kopenski promet na pristanišču tretjino vseh tovora, pa je nedavno tega razočarano ugotavljal, da s slovenske strani ni nobenih resnih

zagotovil o skorajšnji izgradnji tira in pri tem resno opozoril, da avstrijski logisti intenzivno iščejo za svoje tovore druge prometne poti mimo SŽ in Kopra. Tudi slovenski prometni operaterji zaskrbljeni opozarjajo, da že nekaj časa izgubljajo velike posle zaradi prometne neustreznosti in rizičnosti zdajšnje enotirne proge. Predstavnik Transagenta je npr. navedel, da je eden od ladjarjev, ki posluje preko Kopra, izgubil velik posel za prevoz 340.000 avtomobilov, ker takih količin tovora ni mogoče pravočasno pripeljati v Koper po današnji progi. Pa da morajo 2 do 3 milijone ton jekla pretovoriti v romunski Costanzi, ker tega ni mogoče spraviti prek Kopra idr. Slovaški veleposlanik Jurij Migaš je pred letom dni ob neki priložnosti, ko je bil govora o drugem tiru, dobesedno vzklilnik "Just do it!", to je zgradite ga že enkrat. Premier Orban pa je ob zadnjem obisku povedal, da je Madžarska pripravljena sodelovati pri izgradnji tira z več sto milijoni evrov, da pa je na slovenski vladi, da se zgane in vendarle že enkrat ponudi neko obojestransko sprejemljivo pogodbo.

Politični dogodki v Sloveniji po počitnicah

Največja grožnja za državo je še zmeraj vpad množice migrantov

Po počitnicah so se slovenski politiki, spočiti, okrepljeni in opogumljeni, vrnili v svoje stranke oziroma na njihove sedeže ter v soočanju s svojimi nasprotniki oziroma drugače mislečimi še zaostri svoj besednjak. To velja tudi za predsednika vlade Mira Cerarja, ki v polemiki z opozicijo, ki zahteva parlamentarno razpravo o delu in odgovornosti čedalje večjega števila ministrov, uporablja jezik in grožnje, ki so že skoraj enake besednjaku zlovesčnega severno-korejskega voditelja. Slovenija ima sicer še vedno v ustavi zajamčen status države s parlamentarno demokracijo, vendar je ta zaradi sporov v vladi, blokad delovanja opozicije, občasnih napetosti v medstrankarskih razmerjih in drugih razlogov pretežno okrnjena in v krizi.

Dogodki v državi se po začetku jeseni naglo vrstijo in po večini se zdijo pomembni za naše življenje in politično ozdravitev države in družbe. Doživeli pa smo vendarle trenutke pomiritev duhov, ko sta politika in javno mnenje pozdravila razglasitev Matere Terezije za svetnico. Pri zahvalnih mašah in raznih prireditvah so duhovniki z ljubljanskim nadškofom in metropolitom na čelu, pa verniki, poudarili, da lik svetnice Matere Terezije navdihuje in spodbuja tudi vse, kar je dobrega za Slovence in za Slovenijo. Pomembno je bilo slovesno so-maševanje na Ježici v Ljubljani, kjer imajo misijonarke ljubezni, nadaljevalke poslanstva nove svetnice, svojo hišo. Slovesnost je ob župniku Antonu Perčiču in dvanajstih drugih duhovni-

kov vodil nadškof in metropolit Stanislav Zore. On je vse navzoče in tudi druge ljudi povabil k hvaležnosti svetnici za zgled njenega življenja, "zlasti še za njeno vseživljenjsko zazrtost v Gospoda, ki naj ob služenju bližnjim zaznamuje vsakega izmed nas". Ljubljano povezujejo

Največja grožnja pa je še zmeraj možen vpad množice beguncev oziroma migrantov po obnovljeni t. i. balkanski poti. Strokovnjak za varnostna vprašanja Damir Črnec opozarja, da "pod krinko kulturne različnosti poskušajo uničiti našo slovensko kulturo. Hkrati pa si mo-

Bomo spet pričeli podobnim prizorom?

z novo svetnico trije pomembni dogodki. Leta 1928 je preko našega glavnega mesta s še eno Slovenko odšla na Irsko k loretskim sestram; 30. junija 1980 je na povabilo nadškofa Alojzija Šuštarja spregovorila v polni ljubljanski stolnici, leta 1987 pa je odprla hišo svojega reda v Ljubljani in ustanovila Zavetišče za reveže.

rajo policisti v strahu pred terorističnimi napadi sami kupovati neprebojne jopiče". Tudi premier Miro Cerar je postal bolj odločen in jasen glede migrantov. V nekem intervjuju je menil, "da bodo v primeru, če se bo znova odprla t. i. balkanska pot za njihov prihod, v regiji nastali spopadi. Če bo prišlo preveč nezakonitih migrantov, bodo vse države za-

prle svoje meje". Toda to, kot da ne velja za Slovenijo, saj je predsednik vlade ponovil, "da napovedani ukrepi ne pomenijo, da Evropa in Slovenija ne bosta več sprejeli nobenega emigranta. Vendar pa, če bi beguncev prišlo preveč, nimamo zanje dovolj nastanitvenih možnosti in ne sredstev, da bi jih lahko vključili v slovensko družbo". Sicer pa slovenska policija vabi k sodelovanju večje število novih kandidatov za policiste, ki bodo po končanem usposabljanju varovali slovenske meje. Zagotovljena jim je zaposlitev za nedoločen čas.

Zaradi izvirnosti in aktualnosti zadeve vlada v Sloveniji tudi zanimanje za tožbo stranke SDS proti državi. Država naj bi omogočila montiran sodni proces Patria in njegov vpliv na parlamentarne volitve leta 2014. Največja opozicijska stranka zahteva od države več kot 886.000 evrov odškodnine za povračilo premoženjske in politične škode, nastale zaradi posega državnih organov v demokracijo volilnega postopka, z nezakonitimi sodbami v zadevi Patria. Hkrati SDS državnemu pravobranilstvu predlaga, da odškodnino izterja od tistih sodnikov in tožilcev, ki so krivo tožili in sodili v omenjeni zadevi. V SDS nadalje ugotavljajo, "da je razvoj dogodkov v zadevi Patria pokazal, da je šlo za vnaprej načrtovano rušitev predsednika SDS Janeza Janše, da se z njegovim nezakonitim zaporom onemogoči največja opozicijska stranka na volitvah v Državni zbor. To jim je žal delno tudi uspelo, saj je SDS dosegla veliko slabši volilni rezultat, kot pa so ga napovedovale ankete

pred volitvami, vse do dne, dokler predsednik Janez Janša na podlagi nezakonite sodbe ni moral oditi na prestajanje zaporne kazni".

Tožba SDS je zdaj v postopku na okrožnem sodišču v Ljubljani.

Ponedeljek, 5. septembra, je bil pomemben za tednik Demokracija, ki je omenjenega dne praznoval 20-letnico nepretrganega izhajanja. Glavni in odgovorni urednik tednika Metod Berlec je v uvodniku ob jubileju glasila slovenske pomladi, ki izhaja v nakladi okoli 9 tisoč izvodov, zapisal, "da je Demokracija zavezana svobodi in resnici". Ob obletnici so tedniku čestitali mnogi znani Slovenci. Predsednik SDS Janez Janša je poudaril, "da današnja Demokracija izhaja iz demokratične tradicije, ki jo je začel časopis z imenom Demokracija, ki so ga 25. aprila leta 1947 ustanovili svobodni demokratični Slovenci na taktiranem Svobodnem tržaškem ozemlju. Zaradi resnic in pričevanj, ki so se od leta 1947 ohranila samo na straneh Demokracije, ima tudi politična demokracija zdaj v Sloveniji večje možnosti za preživetje in razcvet, kot bi jih imela sicer". Čestitko z voščili ob 20-letnici izhajanja je tedniku Demokracija poslal tudi predsednik Slovenije Borut Pahor.

Radi bi odpustanje brez ovir! V Sloveniji je nastal pravi vihar protestov in zgražanja delavcev in sindikatov zaradi predloga, po katerem bi lahko delodajalec vsakega delavca odpustil že zato, ker mu ne bi bil všeč ali mu ne bi več zaupal. Nasprotovanje je tolikšno, da sindikati opozarjajo, da je bolje kot sprejeti omenjeno določilo razveljaviti celoten zdajšnji zakon o delovnih razmerjih. Odgovorna urednica Delavske enotnosti, glasila Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, Mojca Matez, pa se je v uvodniku z naslovom Udarec pod pas vprašala, "ali bodo tisti, ki rinejo v konflikt s tem, da želijo uzakoniti brezpogojno odpustanje, dojeli, kaj počnejo".

Matijan Drobež

Kmalu digitalno radijsko omrežje

Delovalo bo 13 radijskih programov

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve je izdala odločbe o podelitvi pravice razširjanja radijskega programa v novem, digitalnem načinu radijskega oddajanja na območju Slovenije. Pravico za oddajanje v digitalnem radijskem omrežju, ki naj bi zaživel še ta mesec, je dobilo skupno devet izdajateljev za 13 radijskih programov. Javni zavod RTV Slovenija je dobil pravice za štiri programe - prvi program Radia Slovenija (Prvi), drugi program Radia Slovenija (Val 202), tretji program Radia Slovenija (Ars) in Radio Slovenia International (Radio Si).

Pravico za oddajanje v digitalnem radijskem omrežju so poleg tega prejeli še Radio Ognjišče, Radio Antena in Radio 2 (vsak za svoj istoimenski program), Radio Center za programa Radio Center Slovenija in Narodni radio, Radio Brezje za program Rock Radio Štajerska, Radio 3 za program Europa 05, Radijsko združenje A-Radio Žalec za program A-radio in Radio Maksi za program Radio Radio.

S podelitvijo pravic radijskim programom - agencija jih je podelila na podlagi 10. junija

letos objavljenega razpisa - se nadaljuje pot uveljavljanja te nove tehnologije na področju radijskega oddajanja. Digitalni radio naj bi v Sloveniji zaživel še ta mesec. RTV Slovenija oziroma njihova enota Oddajniki in zveze kot operater prvega digitalnega radijskega omrežja v Sloveniji (tako

digitalno pravico, morajo pričeti razširjanje in oddajanje radijskega programa najkasneje v roku treh mesecev od začetka zagotavljanja storitev na multipleksu, in sicer na celotnem območju pokrivanja, ki ga zagotavlja multipleks. Agencija ocenjuje, da bo za

imenovan multipleks R1) je namreč po odločbi o dodelitvi radijskih frekvenc dolžan najkasneje do 19. septembra letos začeti oddajati radijske programe na oddajnih točkah Tinjan, Nanos, Krvavec, Krim, Trdinov vrh, Plešivec in Pohorje. RTV Slovenija je sicer 2. septembra že začela poskusno oddajati z oddajnika na Krvavcu. Izdajatelji, ki so za svoje radijske programe pridobili

notranji prenosni sprejem pokritost znašala več kot 60 odstotkov, za mobilni sprejem pa več kot 70 odstotkov prebivalstva Slovenije, vključno z večjim delom avtocestnega križa. Poslušalci bodo za sprejem programov v digitalni tehniki potrebovali ustrezne sprejemnike, ki morajo obvezno imeti oznako za tehnologijo DAB+. Oznaka DAB ni dovolj, saj sprejemnik, izdelan za DAB,

ni zmožen dekodiranja signala DAB+, ki bo v uporabi v Sloveniji.

V Sloveniji je že možno kupiti sprejemnike, ki podpirajo signal DAB+ (tudi hibridne sprejemnike FM/DAB+), pa tudi posamezni avtomobilski proizvajalci sprejemnike DAB+ že vgrajujejo v avtomobile.

Začetek digitalnega radia pa ne pomeni ugašanja analognega FM-radia. FM-radio v Sloveniji ostaja, kar pomeni, da bo mogoče obstoječe radijske programe poslušati kot do sedaj. Omrežje DAB+ bo namreč obratovalo vzporedno z analognimi FM-omrežji, saj digitalni radio ni nadomestek za analogni FM-radio, temveč vzporedna pot, ki nudi predvsem dodatne zmožljivosti.

Omrežje s tehnologijo DAB+ prinaša nadgradnjo več kot 20 let stare tehnologije DAB (Digital Audio Broadcasting) in za poslušalce določene prednosti z učinkovitejšim kodiranjem zvoka (HE-AAC v2) in boljše kakovostjo zvoka ter oddajanjem 10 in več programov prek enega multipleksa oziroma omrežja.

Poleg radijskega programa (oziroma zvoka) nova platforma omogoča večpredstavne vsebine, ki lahko dopolnjujejo radijske programe ali ponujajo povsem nove storitve, kot so tekstovna in slikovna sporočila v zvezi s predvajanim programom, elektronski programski vodič, prometne informacije v obliki dodatnih tekstovnih ali slikovnih sporočil.

Nova telovadnica v Dornberku

Po letu dni od začetka investicije bodo slovesno odprli novo telovadnico v Dornberku. Pred kratkim je novogoriška občina pridobila uporabno dovoljenje zanjo, novogoriški župan Matej Arčon pa uradno odprtje napoveduje za drugo polovico septembra.

Skoraj 110.000 evrov je bila vredna tudi investicija v obnovu športnega igrišča pri Osnovni šoli Solkan. Razlog zanjo je bilo izjemno slabo stanje obstoječih športnih površin, ki niso ustrezale normativom in standardom ter so bile zaradi uničenosti popolnoma neprimerne in nevarne za izvajanje športne vzgoje in obšolskih dejavnosti.

V prihodnje načrtujejo sanacijo tudi telovadnice ob solkanski

osnovni šoli. Pridobljeno je že gradbeno dovoljenje za izvedbo ukrepov sanacije strehe, fasade, stavbnega pohištva ter sistema za gretje in hlajenje. Prenove bodo v prihodnjem letu dni deležni tudi vrtci v Šempasu, Dornberku in Grgarju ter telovadnica ob osnovni šoli v Šempasu.

V Mestni občini Nova Gorica deluje osem osnovnih šol, ki jih je v 130 oddelkih v šolskem letu 2015/16 obiskovalo 2660 učencev. Letos jih je nekoliko več - v 132 oddelkih bo šole obiskovalo 2739 učencev. Po en oddelek več bodo imeli v podružnični osnovni šoli Ledine v Novi Gorici in v Dornberku.

Število otrok, vključenih v vrtnice na Goriškem, se je v novem šolskem letu prav tako povečalo. V en javni zavod in pet vrtnic v sklopu osnovnih šol je v novem šolskem letu vpisanih 1228 otrok v 69 oddelkih. En oddelek manj imajo v novogoriškem vrtcu, enega več pa v Čepovanu. Prostor v vrtcih so dobili prav vsi vpisani otroci. Pred začetkom novega šolskega leta se je novogoriški župan Matej Arčon srečal z ravnatelji vseh šol in vrtnic ter glasbene šole v občini. Z njimi je spregovoril predvsem o organizaciji dejavnosti v vrtcih in šolah, številu otrok in oddelkov, organizaciji prevoza učencev ter o načrtovanih investicijah in investicijskem vzdrževanju.

Za investicijsko vzdrževanje je novogoriška občina v letošnjem letu namenila 115.000 evrov, določena dela pa bodo izobraževalni zavodi financirali sami iz presežka prihodkov nad odhodki in drugih virov v letu 2015.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (31)

Mariza Perat

FRANČIŠEK MARTO (1908-1919) je bil rojen 11. junija kot predzadni v družini z devetimi otroki. Bil je blagega, milega in popustljivega značaja, molčec ter nagnjen k razmišljanju. Za družbo drugih otrok se ni dosti menil.

Prikazovanja, najprej Angela miru leta 1916, nato Božje Matere leta 1917, so ga popolnoma prevzela in ga privela do visoke stopnje duhovnosti. Po naročilu nebeške Gospe je neprenehoma daroval žrtve za spreobrnjenje grešnikov. Kot piše Lucija v Četrthih Spominih, se s tem nikoli ni ponašal, ampak je te svoje žrtve doprinal tih in neopazno. Rad je hodil v cerkev, da je tam delal družbo "skritega Jezusa" v Najsvejšem Zakramentu. V Frančiškovi zavesti je stalno bila prisotna misel, da bi s svojimi žrtvami tolažil Gospoda in Njegovo Božjo Mater ter zadoščeval za spreobrnjenje grešnikov in je v ta namen daroval tudi svoje trpljenje v zadnji bolezni. Frančišek je umrl na svojem domu v Aljustrelu 4. aprila 1919.

HIJACINTA MARTO (1910-1920), Frančiškova sestra je bila najmlajši otrok v družini. Po značaju je bila popolno nasprotje svojega brata: živahna, a tudi zamerljiva in trmasta. Če pri igri ni slo vse po njeni volji, se je užaljeno umaknila. Bila pa je dobrega srca, velikodušna in ljubezniva.

Kot Frančiška so tudi njo prikazovanja Angela miru in prikazovanja nebeške Gospe popolnoma spremenila. Junaško, lahko bi rekli, do mučeništva, je prenašala trpljenje, ki jo je zadelo. Leta 1919 je zbolela za "špansko", nato za vnetjem rebrene mreže. Odpeljali so jo v bolnišnico v Ourem, kjer ji pa niso mogli dosti pomagati. Odšla je nato v bolnišnico v Lizbono, kot ji je to napovedala Božja Mati. Zdravniki so ji tu z operacijo skušali rešiti življenje, vendar je njihov trud bil zaman. V tem času je Hijacinta imela več videnj nebeške Matere, ki ji je razodela dan in uro njene smrti. V svoji velikodušnosti je deklica tudi tu nenehno darovala žrtve za spreobrnjenje grešnikov. Oba s Frančiškom sta tako bila mučenca ljubezni in žrtev za grešnike.

Hijacinta je umrla v Lizboni 20. februarja 1920. **PRIKAZOVANJA ANGELA MIRU LETA 1916**
Ta prikazovanja so vidce pripravila na veliko poslanstvo, ki jim ga je pozneja zaupala Božja Ma-

ti. S. Lucija v svojih Četrthih Spominih pripoveduje, da je videnje Angela skupaj s tremi prijateljicami-pasticami doživela že leta 1915 pri hribu, imenovanem Cabeco, v bližini Aljustrela, in sicer v času med aprilom in oktobrom, ko so deklice bile na paši. Angel se jim je prikazal trikrat, a ni spregovoril. Lucija je o tem molčala, niso pa molčale njene prijateljice, ki so to takoj povedale doma. Tako je za dogodek izvedela tudi Lucijina mati, ki pa je samo zamahnila z roko in rekla: "Otročarije". Naslednje leto je Lucija začela pasti drobnico skupaj z bratrcema Frančiškom in Hijacinto. Bilo je spomladi tega leta - 1916 - ko so vsi trije, v bližini hriba Cabeco, doživeli prvo prikazanje Angela miru.

Lucija v Drugih Spominih pripoveduje: "Ko smo odmolili rožni venec in pomalicali, je nenadoma zapihal močan veter, ki je upogibal drevesa, in tedaj smo nad njimi opazili mladeniča velike lepote, starega od 14 do 15 let, bolj belega kot sneg. V sončni svetlobi se je zdel kot prosjen, da se je blestel, kot bi bil iz kristala. Prepadeno in brez besed smo zrlji vanj. Mladenič se nam je približal in spregovoril:

"Ne bojte se! Sem Angel miru. Molite za menoj!"

Nato je pokleknil in se s čelom dotaknil tal. Gnani od nadnaravne sile, smo tudi mi pokleknili in za njim ponavljali besede, ki jih je izgovarjal: "Moj Bog, verujem Vate, molim Te, upam Vate in Te ljubim! Prosim Te odpuščanja za tiste, ki ne verujejo, ne upajo in Te ne ljubijo". To molitev je ponovil trikrat, nato je vstal in dejal: "Tako molite! Jezusovo in Marijino Srce pozorno spremljata vaše prošnje". Nato je izginil".

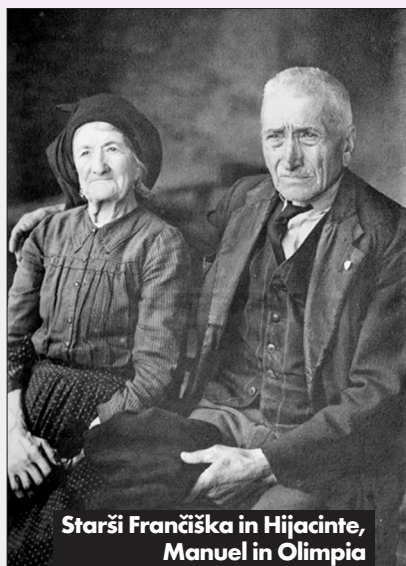
/ dalje

Frančišek Marto

Hijacinta Marto

Starši Frančiška in Hijacinte, Manuel in Olimpia

Hiša Frančiškovi in Hijacintinih staršev

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 13. septembra, ob 14. uri

Oslavje / Za vedno se je poslovil Stanko Radikon

Svoboden duh, zaljubljen v briško zemljo in trto

V goriški bolnišnici je v noči na nedeljo, 11. septembra, umrl znani vinar za Oslavje Stanko Radikon. Bil je dolgo bolan, star pa je bil 63 let. Poznali smo ga kot dolgoletnega odbornika Konzorcija za zaščito vin Collio (Brda) in predsednika Kmečke zveze za goriško pokrajino. Tako v odboru konzorcija kakor tudi v vodstvu Kmečke zveze se je vedno zavzemal za napredek malih družinskih kmetij, da bi se razvijale in bile uspešne na tržišču ter prispevale k ohranitvi velikih proizvodnih hiš umetnih in slovenskega človeka na tej zemlji. V mladih letih je bil tudi obetaven nogometaš.

Stanko Radikon je bil pogumen človek, dosleden v svojih izbirah in odločitvah ter gotovo eden tistih, ki so na začetku 90. let prejšnjega stoletja - skupaj s sosedom Jožkom Gravnerjem, a tudi bratom Bensa, Edijem Kančetem in še nekaterimi drugimi - zavrnili pritiske in lažne obljube velikih proizvodnih hiš umetnih gnojil in škropil ter se vrnili k vinnogradništvu, kot so ga poznali prejšnji rodovi, se pravi k obdelavi tal in delu v vinogradu v sovočju z naravo. To niso bile lahke odločitve, in kdor se je odločil za tako pot, je vedel, da bo večkrat osamljen. Isto izbiro je naredil tudi v kleti in je zato vinaril v duhu naravnih zakonitosti, v prvi vrsti z večdnevni vrenjem mošta in

nato tudi več mesečne maceracije na tropinah tudi za bela vina, kar pomeni, da se tako izlužijo vse snovi, ki omogočajo živost in traj-

nost vina v času. Pri tem gre poudariti, da se je za zaščito svojih vin že pred več kot desetimi leti odločil uporabiti žvepla. Bil je tudi med vinnogradniki, ki so prvi pristopili h gibanju Viniveri: to že približno eno desetletje povezuje vinnogradnike, ki se odločajo za naravi prijazno delo v vinogradu in kleti. Vendar je pred kakim letom ocenil, da se mogoče na ta način zapira v ozek krog enako mislečih, in se je odločil za nov izziv in ponudbo svojih naravnih vin na vsedravnem vinskem sejmu Vinitaly, da bi tako mogoče nagovoril širši krog ljudi. V zadnjem desetletju je bil Radi-

kon velik borec za ovrednotenje rebule. Tudi po njegovi zaslugi je to vino postalo pravi briški prepoznavni simbol. V zvezi z nedavno

zasaditvijo velikih površin rebule v Furlanski nižini za predelavo v penine je pred nedavnim dejal, da ga to pravzaprav ne skrbi, ker je dobra rebula doma le v Brdih na 'opoki', kjer tudi 'trpi' in je zato zlahka. Te besede so sad dolgoletnega dela in razmišljanja in tudi zato lahko o Radikonovi rebuli iz starega vinograda rečemo, da je verjetno najbolj verodostojen dokaz, kako je vino odraz trte,

zemlje in vinnogradnikovega dela. Stanko Radikon je bil človek, ki je veliko razmišljal in tehtal, rad je razpravljal in povedal svoja stališča, a svojih mnenj in pogledov ni vsiljeval. Pustil je, da si drugi mislijo svoje. Bil je svoboden duh, ki je pogumno stopal po svoji poti zvest samemu sebi in okolju, v katerem je zrasel in ga s svojim delom tudi oblikoval. Naj mu bo lahka domača briška zemlja!

Zeni Suzani, hčerkama Ivani in Savini, sinu Saši ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Marko Tavčar

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (123)

OSTEOPOROZA V NATUROPATIJI JE BIOLOŠKI MEHANIZEM

Faktorji tveganja

- neabsorpcija kalcija
- zakisanost telesa
- Dejstva:
- Osteoporozo je veliko pogostejša pri ženskah kot pri moških.
- S starostjo se možnosti, da zbolimo za osteoporozo, večajo.
- Bela rasa je bolj podvržena kot druge.
- Neravnovesje ščitničnih hormonov (hipertiroza) predpostavlja, da osteoklasti siromašijo kosti, zato je vredno preverjati kostno gostoto vedno, po vsaki epizodi hipertiroze.
- Močne farmakološke kure zavirajo absorpcijo kalcija v kosti oziroma zavirajo proizvodnjo novega kostnega tkiva.
- Kronova bolezen, celiakija, prebavne težave, razdraženo črevesje, gastritis itd. zavirajo absorpcijo kalcija v kosti.
- Ledvični tip človeka ima veliko več možnosti za osteoporozo kot srčni, jetrni in ostali tipi, klasificirani po tradicionalni kitajski medicini.

SIMPTOMI

Ko se pojavi osteoporozo, je človek na začetku skoraj ne opazi, saj ni bolečin in simptomov. Ko bolezen že ošibi kosti, pa se lahko pojavijo naslednji simptomi:

- bolečine v križu
- nižja postava
- ukrivljenost hrbtenice
- poškodba vretenc, kosti, stegnenice itd.

Mineralni krog sinergije in antagonizmi med minerali

Kalcij

Kalcij je zelo pomemben mineral, ki pri osteoporozni igra ključno vlogo. Priporočeni odmerki dnevnega vnosa kalcija so:

- do 1. leta: 210-270 mg
- do 3. leta: 500 mg
- do 8. leta: 800 mg
- do 18. leta: 1.300 mg
- do 50. leta: 1.000 mg
- 51 let in več: 1.200 mg

Živila, ki vsebujejo veliko kalcija, so: brokoli,

špinaca, sezam, buča, soja, tofu idr. Splošno znano je, da je za absorpcijo kalcija potreben vitamin D. Pri osteoporozni svetujejo 2.000 enot vitamina D in 2.500 mg kalcija na dan. Le-to pa še zdaleč ni vse, saj obstajajo določene sinergije in antagonizmi med minerali in vitamini.

Sam kalcij se ne vgradi v kosti oziroma ne pride do absorpcije, če nima pomoči, če v telesu ali dodatku za prehrano ne prejme njemu sinergičnih mineralov, kot so magnezij, fosfor, baker, natrij, kalij, selen.

Minerali antagonisti kalcija so: cink, železo, mangan, svinec itd.

Vitamini, sinergični s kalcijem, so: D, B6, B5, B2.

Vitamini antagonisti kalcija: A, C.

Tudi absorpcija vitamina D ni učinkovita, če v telesu nimamo njemu sinergičnih mineralov: kalcija, magnezija, natrija, selena, bakra.

Kalcij, ki ga uživamo s hrano ali jemljemo v kapsuli in tableti, se mora tudi vsrkati in vgraditi v kosti. Mineralogram, test las, nam zelo lepo kaže absorpcijo kalcija in ostalih mineralov. Večkrat se zgodi, da se kljub jemanju kalcija stanje osteoporoze ne izboljša, kalcij se ne vsrka in nam celo povzroča kalcinacije, saj je njegova absorpcija motena. Ko se kalcij ne vsrka pravilno, ga je veliko v tkivih (povzročja kalcinacije) in malo v kosteh (osteopenija ali celo osteoporozo). Le-to se zgodi, ker je v telesu premalo mineralov, ki so njemu sinergični, in preveč tistih, ki so mu antagonisti. Če v telo dodamo cink in kalcij skupaj, bo telo imeli izbiro, ali vsrkati kalcij ali cink, obeh skupaj namreč ne bo vsrkalo, saj sta si antagonista, nista sinergična minerala.

Zato je zelo pomembna sestava multivitaminikov oziroma, kako sestavimo integracijo mineralov in vitaminov.

V interakciji mineralov in vitaminov vidimo, kako je pri osteoporozni nesmiselno dovajati samo kalcij. Poskrbeti moramo, da dodamo sinergično in harmonično vse minerale in vitamine, ki poskrbijo, da se bo kalcij ustrezno vsrkal v telo. Pri tem pa nastopi še en velik problem - svinec.

/ dalje
www.saeka.si

Dobri, zvesti prijatelj Človek in pes

Z naslovi imam vedno težave. Rada bi zajela čim več vsebine, ne da bi zašla v banalnost. Rada imam originalen, lep, kratek naslov. Zgornjega bi gotovo nikoli ne izbrala za svoj zapis, ko bi me nanj ne vezali stari, lepi spomini. To je naslov nekega mojega zapisa iz študenstkih let... O prijateljstvu med človekom in psom.

Nekaj nad dvajset mi je bilo, ko sem bila praktikant v uredništvu Primorskega dnevnika in je pri nas v zamejstvu še izhajal mesečnik Dan. Zadnje številke so bile to, če se prav spomnim, preden so ga ukiniteli. Urednik je bil Ace Mermolja, jaz pa navdušena sodelavka, študentka, ki je našla svojo pot v pisanju. Ace ne bi bil Ace, ko ne bi o vsebini vsake posamezne številke razpravljali na dolgo in široko s prijatelji in sodelavci. Zamisli in ideje je med nas delil z veliko zajemalko, nato pa pričakoval, da jih bomo kar najbolj uresničili. Meni je nekega popoldneva, ko sva pila kavo na hodniku uredništva, enostavno rekel, naj pišem o ljudeh in psih. O psih predvsem in o tem, kaj počno v našem življenju in zakaj so tu. Večni spremljevalci nas, osamljenih ljudi.

1. Spominjam se, da sva si v tistih letih oba želela psa. Ace si ga je privoščil veliko prej, mene, ki sem živela s starši v majhnem najemniškem stanovanju, pa so sanje o psu spremljale od najbolj zgodnjega otroštva do zrelih let. Do danes pravzaprav, ko so se končno uresničile in za mano skoraj povsod capljata dva psa. Tistikrat mi ni bilo težko vzeti beležko in pero v roke in sestaviti

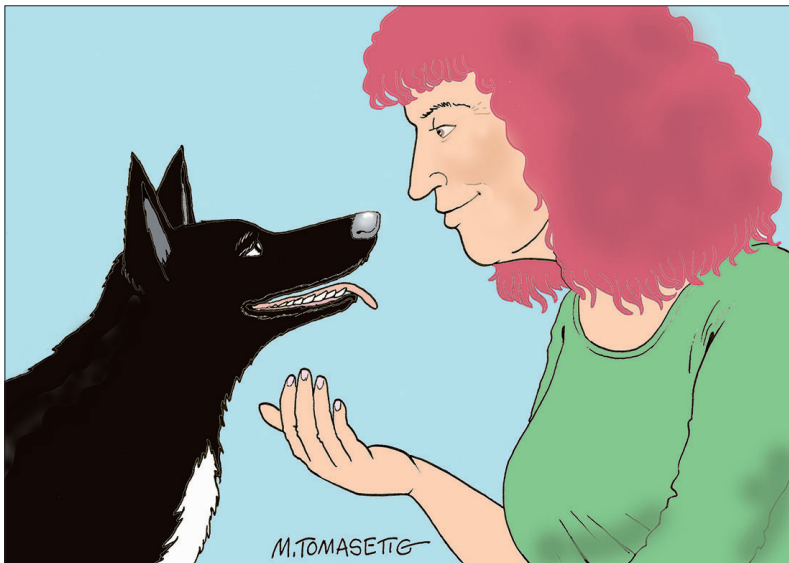
zapis, ki je potem dobil še naslovnico in sliko na prvi strani. Šla sem po Trstu, obiskala tedaj še redke pasje salone, mislim, da smo imeli v Trstu le enega, trgovine z malimi živalmi, kjer so prodajali kužke, in seveda lastnike. V članku je bilo napisano vse, kar si lahko napisal o psih. O psih kot spremljevalcih, reševalcih, varuhih, prijateljih in vodnikih slabovidnih. Imela sem namreč celo to srečo, da me je na dom povabila slabovidna gospa, ki je ob pomoči nemške ovčarke hodila samostojno na delo in na zabave. Pogovarjala sem se, božala, se učila in sanjala o tem, da bom nekoč tudi sama imela to kosmato dušo na povodcu. Sicer je moje otroštvo za nekaj dni že razveselil kokeršpanjel, ki smo ga vzeli v zavetišču. Z očetom naju je povezal v veselo družino in nam podaril večerne sprehode in čas za naju. Mama pa je naše skupno veselje uničila, baje zaradi čistoče, ki je dejansko v našem revnem domu nikoli ni bilo, zaradi štedilnika, varnosti in dlak. "Sreča na vrvici" je morala nazaj v zavetišče. Oče pa se je vrnil v gostilno, kjer je najraje preživljal večere. Meni je ostala samota... in knjige.

Na vse to, kar povezuje nas ljudi s psi, in na članek, ki je bil objavljen v Dnevu, sem se spomnila pred dnevi, ko se je v naše življenje od nekod spet pritepel pes. Pravzaprav psička, ki sva jo z možem našla na cesti, v največji pripeki, ko sva se peljala v Prosnid. Črno bitje z belo liso, križanec med belgijskim ovčar-

jem in volkom iz pravljice o Rdeči kapici, je omagalo pred našim avtom in se potem, ko je mož pravočasno ustavljal, sopeč privleklo v senco podkolesja. Toplotni udar. S seboj sva imela vodo, in to je pomagalo, da si je psička kmalu opomogla. V nekaj minutah je na koncu onemoglega črnega telesa začel mahati črn rep. V znak prijateljstva in hvaležnosti. Ker so na naju čakali pri-

gačnih bitij in jim omogoča, da živita skupaj.

Za Živo nismo vedeli, da je sedem let preživela v hali brez oken in sonca, predvsem pa brez človeške družbe. Ta njen beg je bil samo poskus, da bi našla boljše, pa čeprav še vedno pasje življenje. Sploh ne drži namreč, da so psi vedno zvesti. Psi znajo ločiti med dobrim in slabim, med dobrimi in slabimi ljudmi. In včasih gredo

jateljji, sva poklicala v Tjeje, kjer živi naš ilustrator Moreno z ženo Tuuli. V nekaj minutah sta prišla po psa in ga odpeljala domov, kjer naj bi počakal na lastnika. Živa, tako sem psički dala ime, je ostala pri nas nekaj dni, točneje štiri, a v tem času se je prirasla na naša srca. Ko sem razmišljala, od kot ta skrivna vez med človekom in živaljo, sem se spomnila na tisti članek v Dnevu in na to, kar je bilo napisano. Gre za dejanski medsebojni sporazum, ki traja od prazgodovine do danes in na osnovi katerega je bila stkana ta neverjetna zgodba. Ta, na osnovi nam neznanih zakonov in nagonov, povezuje dvoje povsem dru-

kot mi za sanjami, za koprnenjem, ki se, tako pri človeku kot pri psu, na koncu nikoli ne uresniči. Za Živino žalostno usodo smo izvedeli šele, ko je veterinar našel 'microchip', ki ga je imela na vratu, in smo jo morali izročiti lastniku. Dokler je bila pri nas, je bila samo izreden pes, ki je znal ubogati, poslušati in hoditi poleg nas brez povodca. Predvsem pa pes, ki je zaradi svoje prijaznosti in vdanosti povezal prijatelje in sovaščane majhne vasi med Brdi in Benečijo. Ti smo razkropljeni ob ozki cesti, ki pelje navzgor mimo vinogradov, in nam je večkrat težko poiskati drug drugega, posebno v tistih temnih, vlažnih

zimskih mesecih, ko se megle nabirajo nad Korado in ko brije ta beneška burja, ki je enaka naši tržaški ali pa še bolj kruta. Ko misliš, da te bosta tišina in samota pogoltnili. Štiridnevna "sreča na vrvici" pa je v našo vas prinesla veselje. Tekala je z otroki prek travnikov in se igrala, pa čeprav nikoli ni videla travnikov in nikoli prej ni slišala otroškega smeha. Hodila je z nami na sprehode in nas gledala v oči, tako zvesto in vdano, kot zna le pes. Ker nismo vedeli, kdo je lastnik, smo bili pripravljene pomagati vsi. In ni lepšega občutka, kot tisti, ko se stke vez med sosedi in ni nikomur težko prositi za uslugo. Pa čeprav je šlo samo za psa. Pomemben je namreč občutek, da lahko računaš drug na drugega. Eden izmed razlogov, zaradi katerega ne znam več živeti brez psa, je ravno ta pasja spontanost, neposrednost, igrivost, ki zblizujejo tudi nas, zaprte, zavrate in včasih celo hinavske ljudi. Pasje srce, pasje veselje, pasji pozdrav. Vse to pripomore, da se odpremo

in sprijateljimo tudi mi, ljudje. Tisti, ki naj bi bili boljši in pametnejši od štirinožcev. Ravno včeraj sva z možem naložila oba psa v nakupovalni voziček trgovine Conad v Sesljanu. V avtu je bilo namreč zanju prevročje, nakupovanje pa mi je itak tako tuje in zo-prno, da je vsaka popestritev dobrodošla. In res je tudi postalo bolj človeško. V veleblagovnici so naju nagovorili praktično vsi, kupci in prodajalci. Starejše gospe, iz družinskih izkušenj vem, da gre marsikateri upokojenec v trgovino samo zato, ker je doma osamljen, so takoj pristopile k vozičku in načele klepet, turisti so

se muzali in božali, otroci so naju spremljali, nasmehi so napolnili tisto malo prostora, ki ostaja med prepornimi policami. Psa sta seveda ves čas mahala z repkoma in se po pasje smejala. Da, smejala, kajti pes je menda edina žival, ki premore nekaj podobnega nasmehu.

Žive že nekaj dni ni več z nami in ni me sram povedati, da je kanila za njo marsikatera solza. "Sreča na vrvici pač", Jani Kavčič se ni zmotil, ko je dal naslov svojemu filmu. O psih bi lahko pred toliko leti, v Dnevu, pa tudi tokrat, še marsikaj napisala. Lahko bi pisala o vseh tistih psih, ki so ravno v teh dneh iskali pogrešane med ruševinami v italijanskem mestu Amatrice, lahko bi napisala o tistih, ki pomagajo ostarelim, bolnikom. A ne bom, tega je že preveč. Pa čeprav se še najdejo ljudje, ki te sprašujejo, zakaj imaš psa, saj stane, zahteva dragocen čas in povrh je samo žival. Nekaterim se zdi celo umazana žival, čeprav nikoli nisem videla psa, ki bi odlagal kjerkoli odpadke in uničeval naravo. Enkrat za vselej naj napišem, da ima psa, pravzaprav dva psa, ker mi pomagata, da sem in ostajam človek. Bolj sproščen, boljši človek. Ker mi pomagata, da se še nasmejem - pri mojih letih postaja to vsak dan težje - in da spregovorim tudi z ljudmi, ki jih ne poznam in jih srečujem le naključno. Vse bolj zaprti smo namreč in vse težje spregovorimo. Pa še nekaj. Psa imam, ker nočem, da bi umrl otrok v meni. Tisti, ki se še zna igrati, ki se smeje, ki ve za pomen besed, kot sta ljubezen, prijateljstvo. Zaradi tistega otroka, ki še živi, nekje na dnu moje duše, imam psa. Pa zaradi sebe in zaradi ljudi. In ne nazadnje zato, ker živijo tisti, ki imajo psa, dlje in boljše.

Suzi Pertot

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem V brbotajočem balkanskem loncu bleščeča Plavtova Aulularia

V toplem septembrskem večeru so se v dvorani župnijskega doma F. B. Sedej, ki stoji, kot župnijska cerkev sv. Florijana, na najvišjem, slikovitem vrhu Števerjana, oglašale balkansko obarvane skladbe goriške glasbene skupine Radio Zastava. V petek, 9. septembra 2016, je bil namreč v briški vasi na sporedu zadnji večer niza gledaliških predstav *Gledališče na ocvrtem*. Nova gledališka ponudba sredi vročih poletnih dni je nastala po zamisli Dramske družine iz Števerjana v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete, pod pokroviteljstvom JSKD, SSO in Vinoteke Briški griči. Epilog tega prvega uspešnega poskusa združiti gledališko umetnost z ocvrtimi dobrotami iz kuhinje in z rujno

Utrinek iz predstave Aulularia

domačo kapljico je zapisala predstava *Aulularia*, ki jo je Dramska družina F. B. Sedej iz Števerjana premierno uprizorila marca 2015 v dvorani na Humu, ker so takrat ravno potekala obnovitvena dela števerjanske župnijske dvorane. Na premieri je predstava vzbudila veliko zanimanja, saj so števerjanski ljubiteljski

ustvarjalci z nemalo poguma in drznosti krepko nad dva tisoč let star, spretno napisan tekst izpod peresa latinskega avtorja Plavta, ki ga je v slovenski jezik mojstrsko prevedel Kajetan Gantar, postavili na balkanska tla 50. - 60. let prejšnjega stoletja. Da bi tudi primerno glasbeno uokvirili dogajanje, so izbrali nekatere skladbe skupine Radio Zastava z njihove plošče *Silentium* in na to gla-

javne in prepoznane ljubiteljske skupine. S predstavo so števerjanski gledališki ustvarjalci uspešno nastopili marsikje v zamejstvu in v raznih krajih na Slovenskem. S ponosom lahko naštejejo kar nekaj nagrad in priznanj, ki so jih prejeli zanjo (nagrada za žensko stransko vlogo - Ilaria Bergnach za vlogo Stafila - na območnem srečanju gledaliških skupin Severne Primorske, druga nagrada na Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah 1. 2015, posebno priznanje za likovno celovitost predstave, ki ji ga je prisodila žirija na 54. Linhartovem srečanju, srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva, na Novačanovih gledaliških srečanjih 2015 je *Aulularia* prejela priznanje za najboljšo predstavo po oceni občinstva, Sanja Vogrič pa je bila deležna priznanja kot najboljša igralka večera za vlogo Lara). Po vseh teh uspehih bo predstava v kratkem odšla v arhiv, saj se je zadnjič zaiskrila pri nas prav na domačem odru. Na tem odru je bila pravzaprav tokrat prvič. Pred pretežno domačimi gledalci - med temi je kot vedno bila tudi števerjanska županja Franka Padovan -, se je tako še enkrat v vsej svoji pisani nadrobno izdelani podobi razživela ta antična

komedija v barviti balkanski zmešnjavi. Pri tem pa ni izgubila modrega vsebinskega pečata, ki ji ga je vtisnil veliki antični komediograf: ni dobro biti skopuhi in ljubosumno skrivati svoje bogastvo, kot to dela protagonist Evklion. Po volji družinskega Lara najdeni zaklad mu greni življenje. Prinaša mu le veliko skrb in strahu, sumničenja, nezaupljivosti, ki se spreveržijo v pravo trpljenje. Vendarle pa sam spozna, da sreča ne tiči v denarju! Kakor so se ubogemu skopuhu in vsem njegovim strahovom smejala v antiki, tako so se mu smejala tudi gledalci na števerjanskem večeru, tudi zato, ker so igralci izvrstno odigrali komedijo in dobro izostrili smeh vzbujajoče komedijske situacije. Ves čas so neutrudno obdržali hiter tempo. Komedijski, ki je ob ponovitvah vsakič zadobila še kakšen droben dodatek - ta je nadgrajeval interpretacijsko plat, pa tudi vizualne nianse, je doživela skandirano ploskanje tudi na tej zadnji ponovitvi v domači vasi. Da je zadnjič na odru v zamejstvu, je poudaril član skupine Jan Leopoli v uvodnem pozdravu. *Aulularia* v izvedbi števerjanskih igralcev je konec avgusta razveselila množico gledalcev s ponovitvijo na trgu za knjižnico Franceta Bevka v Novi Gorici. Tu se je v

poletnih dneh zvrstila vrsta prireditev. Vseh šestnajst nastopajočih igralcev je tudi na petkovi ponovitvi v Števerjanu napolnilo oder z živahnostjo, iskristnostjo in doživljajev, tako da je dogajanje pridobilo nevzdržljivo življenjsko silo. Gledalci so z dolgotrajnim ploskanjem pokazali vso naklonjenost domačim igralcem in s tem tudi izrazili željo, da bi jih radi še velikokrat občudovali na domačih odskih deskah.

S predstavo *Aulularia* se je končal prvi niz gledaliških predstav *Gledališče na ocvrtem*. Glede na prisotnost publike lahko sklepamo, da so ljubitelji gledališke umetnosti dobro sprejeli to ponudbo in da si želijo tudi v poletnem času se osvoboditi z gledališkim sokom, ki poteši duha, in da so z veseljem sprejeli tudi zamisel, da se po predstavi ustavi in pokramljava ob kozarčku zlahtne kapljice in ocvrtem prigrizku. Na zadnjem srečanju *Gledališča na ocvrtem* so ob koncu predstave kar sami igralci stopili do občinstva in ponujali ocvrte poslatice. Do publike se je nekajkrat v predstavi obrnil tudi Matej Pintar v zelo živeto podani vlogi Evkliona. Vseh preostalih petnajst igralcev je v večjih ali manjših vlogah posrečeno opravilo svojo nalogo, da je komedijsko dogajanje steklo v hitrem tempu in ohranjalo pospešen ritem. Abonente tega prvega niza predstav *Gledališče na ocvrtem* čaka še nagradna predstava: v nedeljo, 9. oktobra 2016, ob 17. uri bo zanje na odru števerjanske župnijskega doma nastopila mladinska gledališka skupina O'Klapa iz Gorice, ki bo uprizorila "družinski mijauzikal" *Obuti maček* Andreja Rozmana Roze v režiji rosno mlade Sanje Vogrič, ki ji je gledališka umetnost zelo pri srcu.

JK

Osebni spomini na pot osamosvajanja Slovenije (8)

Samostojni

MESIĆ

Italijanski pa tudi ostali evropski mediji so s povečano pozornostjo konec maja spremljali dogajanje v Jugoslaviji, tako v Srbiji, kjer so Arkanovi in Šešljevi paravojaški oddelki izkoristili nacionalistično politiko Slobodana Miloševića, kot na Hrvaškem s Tudjmanovo prav tako nacionalistično usmerjeno Hrvatsko demokratsko zajednico. Ko smo se ob vrnitvi iz Bršadina ustavili v Zagrebu, smo s pomočjo sodelavca hrvaške televizije prišli do posnetkov o spopadu med Srbi in Hrvati v Borovem selu, nedaleč od Vukovarja. 1. maja so štirje hrvaški policisti z droga spustili jugoslovansko zastavo in jo zamenjali s hrvaško.

Večinsko srbsko prebivalstvo je policiste ugrabilo. Naslednji dan je iz Osijeka prišlo 150 policistov, da bi osvobodili kolege. Oddelek so še pred Borovim selom napadli srbski prostovoljci, nekateri trdijo, s pomočjo šešljevcv. V spopadu je padlo 10 hrvaških policistov, na srbski strani pa naj bi bilo od treh do deset mrtvih. V rimskem uredništvu drugega televizijskega dnevnika so bili s prispevki zelo zadovoljni, predvsem zaradi originalnih posnetkov, ki so bili dokaj zgovornejši od tistih, ki so jih ostala uredništva dobivala preko evrovijske izmenjave. Po zapletu v Zveznem predsedstvu, ko je Mi-

lošević preprečil, da bi prevzel mesto predsednika Stjepan Mesić, je bilo dogajanje v Jugoslaviji prav na prvem mestu italijanskih televizijskih dnevnikov. Vsak dan torej prispevek za drugi TV dnevnik ob 13.00 in 19.45, večkrat pa tudi za večerno poglobitveno oddajo "Pegaso". Pred zvezno skupščino v Beogradu je bil shod četniškega gibanja. V pričakovanju govora vojvode Šešlja smo po televiziji v Zagrebu gledali, kako so manifestanti skandirali: "Slovenci in Hrvati, ven iz Jugoslavije. Hrvatom ne bomo pustili niti pedenj srbske zemlje. In še ustaški poglavnik Mesić doživel si politični polom, zdaj bomo izgnali iz

Stjepan Mesić

Beograda še ustaša Anteja Markovića". Dokaj bolj mirno je bilo v Zagrebu, kjer so se pričela pogajanja za sestavo hrvaškega izvršnega sveta pod predsed-

stvom Franja Gregurića. Zunanji minister naj bi bil Šeparović, obrambni Bebić in notranji Vekić. Za novinarje pomembno ministrstvo za

informiranje pa naj bi po govorih prevzel Dražen Budiša. Prav na to ministrstvo sem poslal prošnjo za televizijski intervju s predsednikom Stjepanom Mesićem. Ljubezno mi je odgovorila Jadranka Lujević in sporočila, da bo predsednik na razpolago za intervju 24. maja ob 10.00. Mesić, ki je tedaj imel 56 let, je bil po poklicu odvetnik in hrvaški predstavnik v zveznem predsedstvu. Prav zaradi tega je bil v središču svetovne pozornosti. Ko mu je bilo 36 let je bil obtožen širjenja sovražne propagande in obsojen na dve leti in dva meseca zapora. V palači predsedstva hrvaške republike na Radićevem trgu so nas skrbno pregledali, vse potrebno za televizijski intervju pa je moralo preko detektorja. Snemalec je bil Silvano Kapelj, tonski mojster pa Franco Galvini, napovedan je bil prihod tudi direktorja informativnega programa na

drugem kanalu RAI, vendar je Alberto La Volpe moral v Rimu miriti zunanjega ministra De Michelisa (oba sta pripadala socialistični stranki), ki je bil

odločno proti osamosvojitvenim težnjam Slovencev in Hrvatov. Galvini je pripravil mikrofone in poskrbel za razsvetljavo. Točno ob napovedanem času se

Slobodan Milošević

veda tudi Italija sta zaskrbljeni. Medrepubliški dialog o prihodnosti države je prekinjen. Kakšno rešitev predlagate vi?" "Glejte", je odgovoril predsednik Mesić, "čas za dialog je vedno na razpolago, vsaj dokler se ne prične vojna, pa tudi sredi vojne se je moč pogajati. Kar se zdaj dogaja v Sloveniji, je le nadaljevanje tega, kar se je že zgodilo na Hrvaškem. Določene sile skušajo vpelji vojsko državnega udara ali državljanske vojne. Menite, da bi v tem primeru prebivalci množično bežali v Italijo?" "Nobene možnosti", je poudaril Mesić, "ni za vojaški državni udar kakor ne za državljansko vojno. Obstajajo le grožnje srbske propagande in beograjske čaršije o razširitvi srbskega ozemlja, ne gre torej za državljansko vojno, pač pa za osvojevalno vojno Srbije. Ne moremo zato govoriti o državljanski vojni ali množičnem begu prebivalstva proti Italiji ali Avstriji. To si je izmislila beograjska čaršija, da bi prestrašila Evropo, ki naj bi odgovorila: uresničimo ambicije

dogovora o skupni federaciji s skupno ustavo, z ostalimi republikami pa bodo povezave takšne, kakršni bodo dogovori". Drugo vprašanje: "Evropa in se-

velike Srbije, dajmo Miloševiću del hrvaškega ozemlja in se bo pomiril. Toda kot se Hitler ni pomiril, ko je dobil ozemlja, ki jih je zahteval, tako se tudi Miloševićev apetit ne bo zmanjšal.

Prav zaradi tega ga je treba ustaviti, da ne bo grožen o vojaških udarih ali državljanski vojni". Izbral sem le te tri odgovore, ki jih je še isti dan objavil poleg našega radijskega še večer-

ni dnevnik drugega televizijskega programa RAI, celoten intervju, ki je obsegal odgovore na devet vprašanj, pa je bil v središču poglobitvene oddaje "Pegaso" ob 23. uri. Pri prevajanju Mesićevih odgovorov v italijanščino mi je pomagala hčerka pesnika in pisatelja Juana Octavia Prenza, ki se je rodil v Argentini istrskim staršem. Dalj časa je bil v Beogradu, dobrih 30 let pa živi v Trstu. Mesićevi odgovori seveda niso zadovoljili zunanjega ministra De Michelisa, ki je še vedno vztrajal pri utopični ideji o enotni in demokratični Jugoslaviji. "Slovenija in Hrvaška", je dejal, "bosta krivi, če bo prišlo do incidentov in krvprelitja". Pri tem je hote ali nehoti povsem spregledal Miloševićeve grožnje o uporabi sile za ustanovitev velike Srbije. Na tako De Michelisovo stališče je deset let po osamosvojitvi pozabila tudi Ljubljana, ko mu je podelila visoko državno priznanje.

/ dalje
Saša Rudolf

Z 12. strani

Drugi tir za razvoj gospodarstva, ...

Narodnogospodarski in drugi širši družbeni učinki pomorskih blagovnih tokov

G. Tajnikar se je v svojem tekstu posmehljivo spotaknil tudi ob podjetje Luko Koper, češ da s svojim skromnim prometom 185 mio evrov ter 70 milijoni dobička in amortizacije skupaj "sploh ni tako gromozansko, kot si predstavljamo", ter se je zelo površno dotaknil tudi narodnogospodarskih in drugih širših družbenih učinkov pristanišč in njihovih prometnic v notranjost. Že leta 2009 je bilo npr. ugotovljeno, da deluje v koprskem pristanišču, ob podjetju Luka Koper, še 360 gospodarskih in drugih pravnih subjektov, ki so imeli skupaj več kot 4.100 zaposlenih, ustvarili prek 330 mio evrov prometa in okrog 164 mio evrov dodane vrednosti. Iz študije Ekonomske fakultete v Ljubljani Narodnogospodarski učinki pristanišča Koper pa izhaja, da vsak milijon ton obdelanega tovora v koprskem pristanišču neposredno in posredno proizvede 41,6 mio evrov realizacije v gospodarstvu države. Pa da je v letu 2013 poslovanje Luke Koper neposredno in posredno zaposlovalo v celotnem slovenskem gospodarstvu okrog 5.000 ljudi, oziroma vsak milijon pretovorjenega blaga pomeni 450 delovnih mest. Vemo tudi, da teče po slovenskem ozemlju najkrajša pot do morja iz srednjee-

vropskega bazena, ki napaja Koper, Reko in Trst s tovori (velika industrijska središča Gradca, Dunaja, Budimpešte, Bratislave idr.). Iz zgodovine tudi vemo, da so z izgradnjo železniškega križa Maribor-Trst in Jesenice-Zagreb zrasla večja ali manjša gospodarsko in kulturno razvita središča, ki so se s povojno izgradnjo avtocest še dodatno okrepila, tudi z ustanavljanjem visokošolskih ustanov. S posebnim poudarkom na Kopru, ki se je predvsem po zaslugi pristanišča in njegove priključitve na železniško omrežje razvil iz prvotnega zaspanega obmorskega mesteca z okrog 7.000 dušami v tretji večji urbani center Slovenije z več deset tisoč prebivalci, njegovo pristanišče pa v eno najpomembnejših lokomotiv gospodarskega razvoja države. Mislim, da stroka še ni, in verjetno tudi nikoli ne bo, iznašla obrazca, s katerim bi lahko zaobjeli in izračunali vse kompleksne narodnogospodarske in širše družbene učinke pristanišč in njihovih prometnic v notranjost.

Konkurenca in njen odnos do pristanišč in železniške infrastrukture

Spričo pomanjkanja prostora bom telegrafsko nanizal zgolj nekaj najnужnejših podatkov, povzetih iz medijev. Zavedajoč se edinstvenega zgodovinskega

trenutka, ko tovari z Daljnega vzhoda, tudi po zaslugi nedavne podvojitve kapacitet Sueškega prekopa, vse bolj pritiskajo na jadranski prometni koridor, hiti Trst s pripravami na pomembno povečanje kapacitet VII. pomola in je pred nedavnim vgradil temeljni kamen za novo veliko platformo pod Škednjem, kar vse bo povečalo zmogljivosti pretovora kontejnerjev na najmanj 1.300.000 TEU. Pri čemer predstavniki dežele FJK gledajo na načrtovano rast prometa v pristanišču kot na najpomembnejšega generatorja lastnega gospodarskega razvoja. Reka je ravnokar povečala kapacitete kontejnerskega terminala na Brajdici na 500.000 TEU, gradi novega na zagrebški obali s

končno kapaciteto 800.000 ter je pred kratkim na najvišji ravni sprejela sklep za gradnjo tretjega kontejnerskega terminala v Bakru. Tudi hrvaške oblasti gradijo gospodarski razvoj države na dveh velikih logističnih centrih,

jenja, čeprav je podaljšanje predvideno v DPN, kar je tržaški Il Piccolo z mastnim naslovom pokontinental, "da je občina Koper izvršila harakiri". Nič boljše ni z železniškimi povezavami z notranjostjo. Trst bo prek že posodobljene pontabelske proge in skorajšnje nove hitre proge Gradec-Celovec povezan z že navedenim skupnim srednjeevropskim blagovnim bazenom s hitro dvotirno progo (150 km/h). Reka je sicer, tako kot Slovenija, priključena na zastarelo železniško omrežje, vendar ima odprto pot v dve smeri, prek Pivke v Slovenijo in prek Knina v Zagreb, kar ji daje večjo varnost. Ob tem pa ima izdelan projekt in že urejene vse pravno-lastniške stvari za novo, okrog stokilometrsko dolgo ravninsko progo Reka-Zagreb in naprej proti

madžarski meji, ter intenzivno pripravlja finančno konstrukcijo zanjo, računajoč pri tem tudi na izdatna nepovratna evropska sredstva. Ob nedavni svečani predstavitvi projekta je Zoran Milanović progo imenoval "kraljica investicij" oz. "naložba stoletja". Tako smo na najboljši poti, da zapravimo, z velikimi finančnimi in človeškimi žrtvami dosežen dosedanj primat koprškega pristanišča, kar je že pred več leti napovedal nekdanji predsednik NB Italije Mario Draghi, rekoč, da bo Luka Koper kmalu izločena iz konkurence, ker se s svojimi pretovornimi in prometnimi zmogljivostmi "bliža točki zasičenja". In bomo tako tudi zakockali edinstveno priložnost za nov, hitrejši razvoj gospodarstva, države in blaginjo njenih ljudi.